

HEIKKI HELIN

YHTIÖITTÄMISIÄ, KAUPPOJA JA ORGANISAATIOUUDISTUKSIA

Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2014

2

TUTKIMUSKATSAUKSIA 2015

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFRÅGNINGAR
INQUIRIES**

Heikki Helin, p. – tel. 040 516 5976
sukunimi.etunimi@phnet.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarenkatu 18-20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18-20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarenkatu 18-20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYynti
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarenkatu 18-20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmmsgatan 18-20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarenkatu 18-20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

YHTIÖITTÄMISIÄ, KAUPPOJA JA ORGANISAATIOUUDISTUKSIA

Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2014

HEIKKI HELIN

TUTKIMUSKATSAUKSIA
FORSKNINGSRAPPORTER
STUDY REPORTS

2015:2

KANSI

PÄRM

COVER

Tarja Sundström-Alku

Kansikuva | Pärmbild | Cover picture /

Graffiti on osa Hämeenlinnan tien alikulkutunnelissa olevaa kuvasarjaa / Heikki Helin

VERKOSSA

ISSN 1796-7236

ISBN 978-952-272-894-4

Sisällys

Esipuhe.....	3
Tarkastelun taustaa	4
1 Kuntatalouden kehitys ja valtion toimenpiteet 2014	5
2 Yhtiöittämiset, sisäiset kaupat ja organisaatiomuutokset.....	11
3 Tulorahoituksen riittävyys.....	14
4 Verotulot.....	21
5 Tase	23
6 Konsernit	26
7 Miten tähän on tultu?	30
8 Yhteenveto: Suurten kaupunkien vuosi 2014	34
Kuvio- ja taulukkoluetelo	35
Liitteet	
Liite 1 Kuntaliitokset.....	36
Liite 2a. Verotulot ja valtionosuudet vuonna 2012 (miljoonaa euroa)	37
Liite 2b. Veroprosenttien muutokset 201	37
Liite 3. Heikki Helinin tietokeskuksen sarjoissa ilmestyneet suurten kaupunkien talousarvioiden ja tilinpäätösten yhteenvedot 1993–2014	38
Liite 4. Tilinpäätöstiedotteet ja kaupunginjohtajien katsaukset	42

Esipuhe

Heikki Helinin jo perinteeksi muodostunut analyysi suurten kaupunkien tilinpäätöksistä on jälleen valmistunut.

Vuoden 2014 tilinpäätösten vertailua vaikeuttavat monet yhtiöittämiset ja sisäiset kaupat. Esimerkiksi Helsingin lukuja heiluttelee Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämisistä seurannut yli miljardin euron kirjanpidollinen myyntivoitto, joka kirjautuu tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin ja lisää vuoden 2014 tilikauden tulosta myyntivoiton määrällä. Pienempiä summia on monissa kaupungeissa. Tämä antaa tilinpäätöksistä todellista myönteisemmän kuvan.

Hallituksen valtiontalouden tasapainottamiseen tähtäävät toimenpiteet pakottavat kunnat seuraavina vuosina ottamaan lisää velkaa ja korottamaan veroprosenttejaan. Suurten kaupunkien velkamäärä onkin kasvanut huolestuttavasti.

Pelkät luvut eivät kerro kaikkea. Heikki Helin on tämän takia käyttänyt lehti uutisia värittämään ja kuvaamaan kaupunkikohtaisia tulkintoja tilinpäätöksistä. Tämän lisäksi liitteinä on kaupunkien tilinpäätöstiedotteita, joissa kaupunki itse tulkitsee kulutta vuotta. Jos tiedotetta ei ole, on sen tilalla toimintakertomuksen kaupunginjohtajan katsaus.

Helsingissä huhtikuussa 2015

Timo Cantell
johtaja
Helsingin kaupungin tietokeskus

Tarkastelun taustaa

Tämä on 22. Helsingin kaupungin tietokeskuksen sarjoissa julkaistava suurten kaupunkien tilinpäätöstarkastelu. Ensimmäinen tehtiin vuoden 1993 tilinpäätöksistä. Tarkastelussa on mukana 11 asukasluvultaan Suomen suurinta kaupunkia vuonna 2014. Kun tässä julkaisussa käytetään ilmaisua suuret kaupungit, tarkoitetaan juuri näitä 11:tä kaupunkia.

Tiedot on koottu pääasiassa kaupunkien valmisteilla olleista toimintakertomuksista. Kaupungit ovat tarkistaneet tiedot.

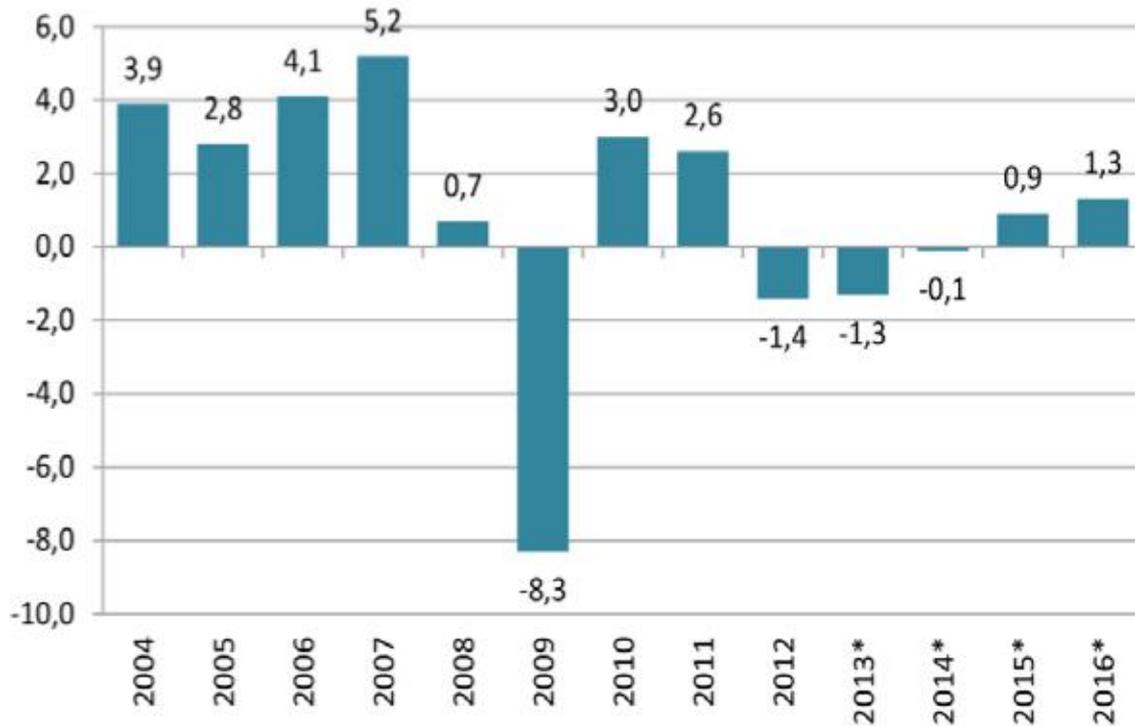
Kuntien talouden vertailussa on oltava varovainen, vaikka kaiken kehittämisen tarkoituksena on sanottu olleen kuntien vertailtavuuden parantaminen. Ongelmia aiheutuu mm. toimintojen erilaisesta organisoinnista. Vuoden 2014 tilinpäätösten tarkastelussa erityisiä ongelmia aiheuttaa lain edellyttämistä liikelaitosten yhtiöittämisistä. Tilinpäätökset antavat tämän takia todellisuutta paremman kuvan vuodesta 2014.

Lainojen vertailua antaa vain viitteellisen kuvan, koska kunnat ovat pyrkineet toteuttamaan investointejaan siten, etteivät ne ole kasvattaneet kuntien lainamäärää.

Sysmässä pääsiäisenä 2015

Heikki Helin

Kuvio 1. Bruttokansantuotteen volyymin muutos 2000-luvulla (Tampereen toimintakertomus)

1 Kuntatalouden kehitys ja valtion toimenpiteet 2014

Tilastokeskus kokosi vuoden alussa ennakkotietoja kuntien vuoden 2014 tilinpäätöksistä. Tiedotteessa¹ todettiin:

”Manner-Suomen kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2014 lopussa 14,9 miljardia euroa. Kasvu hidastui edellisvuoteen verrattuna ja oli 7,9 prosenttia. Kuntien vuosikatteet heikkenivät 1,6 prosenttia, johon vaikutti muun muassa valtionosuuksien pieneneminen 1,3 prosentilla. Sitä vastoin kuntien toimintakulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna hyvin maltillisesti, 1,0 prosenttia. Tiedot ilmenevät Tilastokeskuksen kuntien ja kuntayhtymien talous neljännesvuosittain -tilastosta, jota varten kerättiin tietoja Manner-Suomen 304 kunnalta ja 146 kuntayhtymältä.

Kuntien toimintakatteet heikkenivät edellisvuotta vähemmän, vain 1,5 prosenttia toimintakulujen kasvun hidastumisen ansiosta. Kuntien verorahoituksen eli valtionosuuksien ja verotulojen kasvu hidastui edellisvuodesta 1,4 prosenttiin. Kuntien valtionosuuksien kasvu taittui, sillä ne pienenivät 105 miljoonalla eurolla edellisvuodesta. Verotulojen 516 miljoonan euron kasvu piti silti verorahoituksen kehityksen lievästi positiivisena. Verotulojen kasvu oli kuitenkin huomattavasti pienempää kuin edellisenä vuonna, jolloin se oli 1,3 miljardia euroa. Kunnista ainoastaan 14 arvioi vuosikatteen jäävän negatiiviseksi vuonna 2014, kun edellisvuoden tilinpäätöstietojen mukaan vuosikate oli negatiivinen 28 kunnalla. Kokonaisuudessaan vuosikatteet heikkenivät kuitenkin 1,6 prosentilla.

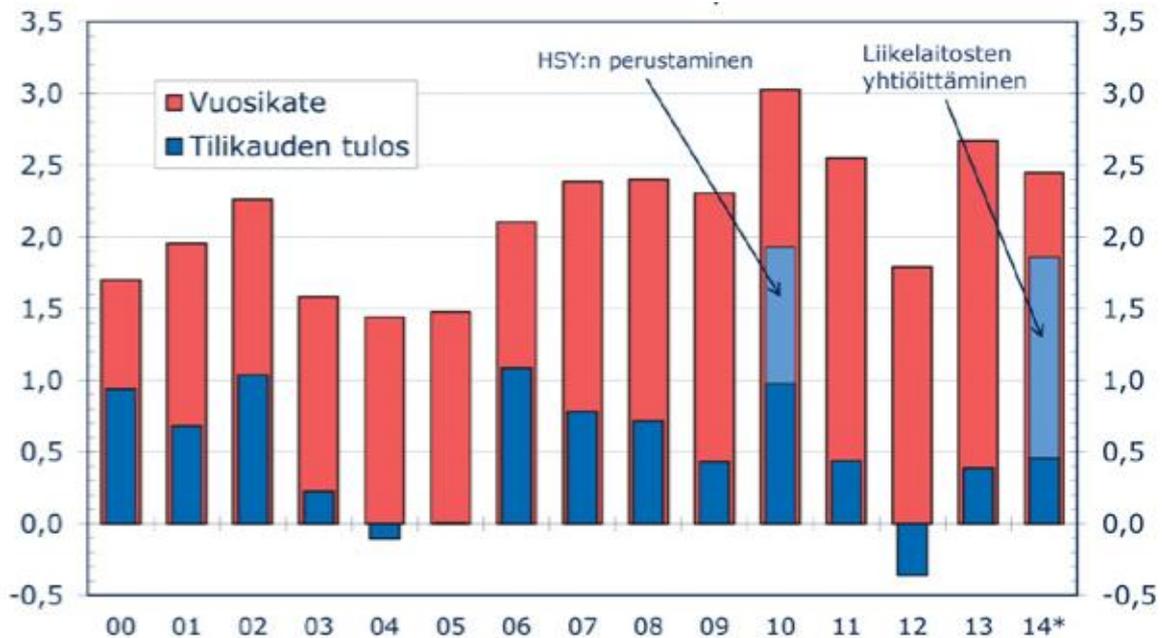
Kuntien yhteenlaskettu lainakanta oli vuoden 2014 lopussa 14,9 miljardia euroa. Lainakanta kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 miljardia euroa. Lainakannan kasvu hidastui edellisvuodesta, jolloin kasvua oli 1,6 miljardia euroa. Asukasta kohden laskettu kuntien lainakanta oli 2 733 euroa, kun vastaava luku oli edellisvuonna 2 542 euroa.

¹ Kuntien lainakannan kasvu hidastui vuonna 2014. (11.2.2015)

http://www.stat.fi/til/kkt/2014/04/kkt_2014_04_2015-02-11_tie_001_fi.html

Kuvio 2. Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate sekä tilikauden tulos vuosina 2000–2014 miljardia euroa (Kuntaliitto)

Lähde: Tilastokeskus. Vuosi 2014 tilinpäätösarvioiden mukaan.

Tilikauden tulos sisältää vuonna 2010 HSY:n perustamisesta johtuvia satunnaisia tuloja noin 0,95 mrd. euroa ja vuonna 2014 liikelaitosten yhtiöittämisistä johtuvia satunnaisia tuloja arviolta 1,4 mrd. euroa.

Kuntien toimintakulut ilman liikelaitoksia kasvoivat 1,0 prosenttia. Kasvu hidastui merkittävästi edellisvuodesta, jolloin kasvua oli 3,3 prosenttia. Toimintakuluista palvelujen ostot kasvoivat 3,0 prosentilla, kun taas palkkakulut laskivat lievästi 0,1 prosenttia edellisvuoden tasosta. Kuntien toimintatuotot ilman liikelaitoksia kasvoivat myös edellisvuotta vähemmän. Kasvua niissä oli 1,1 prosenttia.

Kuntayhtymien toimintakulut ilman liikelaitoksia pysyivät puolestaan edellisen vuoden tasolla. Toimintakuluista palvelujen ostot kasvoivat 3,7 prosentilla, mutta toisaalta palkkakulut pienenevät 1,1 prosenttia. Kuntayhtymien toimintatuotot ilman liikelaitoksia kasvoivat 0,7 prosenttia, joka oli edellisvuotta vähemmän.

Vuonna 2014 kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioihin vaikutti kuntalain muutos, joka velvoitti kunnat ja kuntayhtymät yhtiöittämään markkinoilla toimivat liikelaitokset ja muut yksiköt vuoden 2014 loppuun mennessä. Tämän seurauksena muun muassa kuntien ja kuntayhtymien tilikauden tulos Manner-Suomen tasolla moninkertaistui edellisvuodesta satunnaisiin eriin merkittyjen kirjanpidollisten voittojen vuoksi. Lisäksi kuntien bruttomääräiset investointimenot ja -tulot kasvoivat huomattavasti edellisvuodesta. Nettoinvestoinnit kasvoivat kuitenkin vain 1,0 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Yhtiöittämisten lopulliset tilinpäätösvaikutukset tarkentunevat kesäkuussa julkaistavassa kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston ennakkotiedoissa.”

Kuntaliiton² mukaan” Kunnat tehostivat tuloksellisesti”:

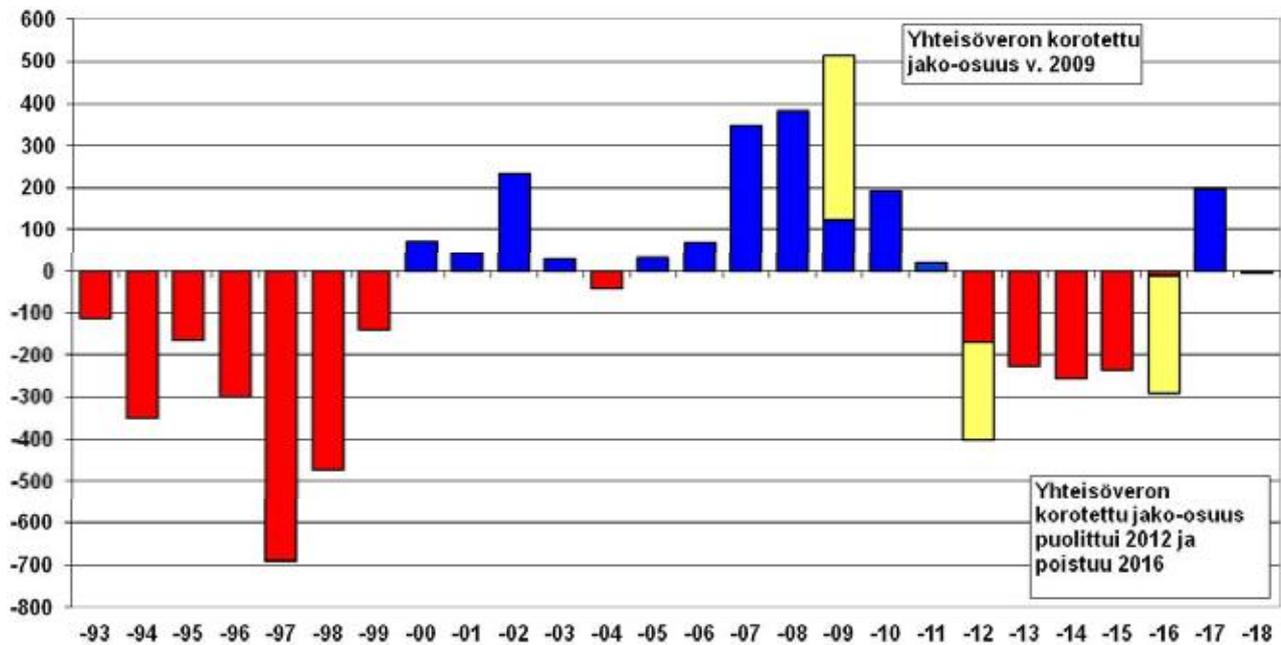
”Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2014 yhteenlaskettu tulos oli lähes edellisvuoden tasolla, kun ei huomioida kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisen tuomia kertaluonteisia tuottoja.

Heikko talouskehitys ja kasvava työttömyys ovat hidastaneet kuntien verotulojen kasvua sekä lisänneet me

² Kuntaliitto, Tilinpäätösarviot 2014: Kunnat tehostivat tuloksellisesti (11.2.2015).

<http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/media/tiedotteet/2015/02/Sivut/tilinpaatosarviot-2014.aspx>

Kuvio 3. Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntien talouteen verrattuna edellisen vuoden talousarvioon³, miljoonaa euroa. (Valtiovarainministeriö)

noja. Vaikka peräti 156 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2014, kunnallisverotulot kasvoivat vain 1,3 %. Kiinteistö- ja yhteisöverot kasvoivat yli 10 %. Kiinteistöverouudistus selittää ison osan kiinteistöverojen kasvusta.

Maltillinen palkkaratkaisu, kuntien toimintojen tehostaminen ja ammattikorkeakoulujen yhtiöittäminen vaikuttivat siihen, että toimintamenot kasvoivat erittäin maltillisesti, alle puoli prosenttia.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tehtiin vuonna 2014 noin 360 miljoonan euron lisäleikkaus. Tällä vaalikaudella tehtyjen valtionosuusleikkausten yhteismäärä oli viime vuonna 1,2 mrd. euroa.

Tilinpäätösarvioiden mukaan kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu tilikauden tulos oli 1,86 miljardia euroa. EU-direktiivistä johtuneen liikelaitosten yhtiöittämisen osuus tästä oli arviolta 1,4 mrd. euroa, mikä on kirjanpidollista tuottoa eikä vaikuta kuntien rahoitusasemaan.

Kunnat toteuttivat omalta osaltaan julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromista. Henkilöstökuluja vähennettiin noin 400 miljoonalla eurolla ja veroprosenttien korotukset lisäsivät verotuloja noin 390 miljoonalla eurolla, sanoo Kuntaliiton toimitusjohtaja Kari-Pekka Mäki-Lohiluoma.

- Toimintojen tehostaminen parantaa tulosta ja hillitsee hieman veronkorotuksia. Ikääntyminen lisää kuitenkin yhä palvelujen kysyntää, ja samalla lisätään kuntien vastuuta esimerkiksi pitkäaikaistyöttömistä.

Valtionosuusleikkauksista ja heikosta verotulokehityksestä johtuen kuntien tulorahoitus ei riittänyt kattamaan investointeja, mikä selittää lähes kokonaan kuntien velkaantumisen kasvun. Käyttötalousmenojen katteeksi velkaa ei juuri oteta.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta kasvoi edelleen 7 %. Kunnilla on nyt lainaa 2733 euroa jokaista asukasta kohti. Kuntakokoluokittain asukaskohtainen velka jakaantuu tasaisesti.

- Talouskasvun ennustetaan elpävän hitaasti, joten myös kuntien veropohja kehittyi jatkossakin hyvin vaatimattomasti. Kuitenkin kuntien toimintamenot kasvavat edelleen tasaisesti ikärakenteen muutoksen lisätessä palvelutarvetta sekä uusien tehtävien myötä. Kuntien tulorahoitus ei riitä kattamaan investointeja ja velkaan-

³ Vuodet 2015–2018 valtion kehyspäätöksen mukaisesti

tuminen jatkuu voimakkaana. Kunnallisveroon kohdistuu suuret korotuspaineet ja kuntien keskinäiset erot uhkaavat kasvaa entisestään, Mäki-Lohiluoma sanoo.

Kuntien ja kuntayhtymien bruttoinvestoinnit olivat poikkeuksellisen suuret, noin 7,7 miljardia euroa. Kunnallisten liikelaitosten yhtiöittämisestä johtuva osakkeiden ja osuuksien hankinta selittää tästä noin 2,5 mrd. euroa. Investoinnit rakennuksiin, koneisiin ja verkostoihin laskivat edellisestä vuodesta 2 %, mutta ovat yhä korkealla tasolla.

Valtion toimet kuntien tehtävien ja velvoitteiden keventämiseksi eivät vastaa rakennepoliittisen ohjelman tavoitteita, vaan ne ovat jäämässä alle kolmannekseen tavoitellusta yhdestä miljardista eurosta. Sen sijaan kunnat ylittävät niille asetetun yhden miljardin euron sopeutustavoitteen.”

Valtion toimenpiteet⁴

Kuntien tulopohjan kehityksen hahmottamista vaikeuttavat verotuloihin ja valtionosuuksiin liittyvät valtion ratkaisut. 2000-luvun vaihteessa kuntien talouden tulkinnan johti hakoteille ns. verotulojen rytmihäiriö. Samankaltaisia ongelmia on ollut vuoden 2013 tilinpäätöslukujen arvioinnissa. Verotuloja lisäsivät eräät kertaluonteiset erät. Tällaisista kertaeristä johtuen kuntien talouden tilan tulkinnasta on ollut erilaisia näkemyksiä

Talouden kasvuedellytyksien vahvistamiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi maan hallitus hyväksyi elokuussa 2013 rakennepoliittisen ohjelman⁵. Valtiovarainministeriön arvion mukaan kestävyysvaje on noin 4,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Tämä tarkoittaa, että julkisen talouden rahoitusaseman tulisi kohentua perusennusteeseen verrattuna yli 9 miljardia euroa vuoteen 2017 mennessä.

Hallitus lupasi vähentää kuntien velvoitteita miljardilla eurolla. Rakennepoliittisen ohjelman mukaan vuosina 2014–2017 kuntien tehtäviä ja velvoitteita puretaan 1 miljardin euron edestä. Keinoina on kuntien talousohjauksen uudistaminen valtionosuusjärjestelmää muuttamalla ja peruspalveluohjelman tehostamisella.

Miljardi säästyisi, kun kunnat joutuvat tehostamaan toimintaansa. Tällaisia toimenpiteitä ovat mm. kuntien päätäntävällässä olevien verojen korotukset ja toiminnan kehittäminen. Mitä ilmeisimmin valtaosa säästöistä saadaan aikaan veronkorotuksilla.

Valtionosuuksien 1,4 miljardin euron leikkaukset eivät ole mukana hallituksen rakenteellisissa toimenpiteissä, vaan ne tulevat muiden sopeuttamistoimien lisäksi. Kuntatalouteen kohdistuu vuosina 2012–2017 jo tehtyjen päätöksien perusteella 1,4 miljardin euron (15 %:n) valtionosuusleikkaukset, joista 362 miljoonaa euroa kohdistuu vuoteen 2014.

Tämän lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksiin jätetään tekemättä indeksikorotukset, mikä vähentää kuntatalouden valtionosuuksia 36 miljoonalla eurolla.

⁴ Heikki Helin, Kuntien kujanjuoksu. Suurten kaupunkien talousarviot 2014.

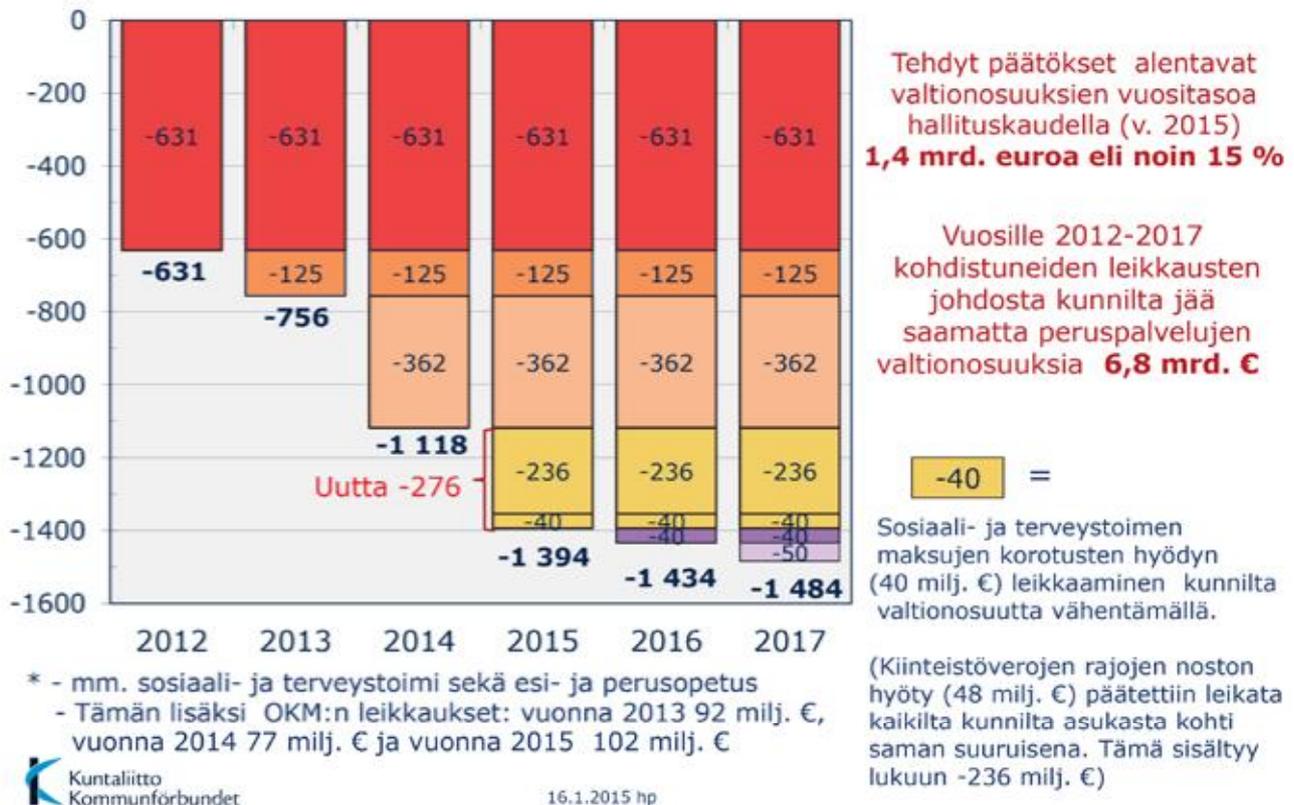
http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/13_12_19_Tutkimuskatsauksia_7_Helin.pdf

Heikki Helin, Ei mitään fantastista. Kuntalehti 4/2015

⁵ <http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakennuudistus395285/tiedostot/rakennepoliittinen-ohjelma-29082013/fi.pdf>

<http://valtioneuvosto.fi/etusivu/rakennuudistus395285/tiedostot/paatos-29112013/fi.pdf>

Kuvio 4. Vuosien 2012–2016 leikkaukset kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen, milj. euroa (Kuntaliitto)

Yhteisöveroa kevennettiin⁶. Toisaalta kuntien saamia tuloja lisää jäteveron tuottoa vastaava valtionosuuksien lisäys (70 milj. euroa) sekä kiinteistöjen arvostamisperusteiden tarkistaminen⁷ kiinteistöverotuksessa (100 milj. euroa).

⁶ Kuntaryhmän osuutta yhteisöverosta korotettiin väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä vuosiksi 2009–2011. Hallitusohjelmassa päätettiin, että kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotusta 5 +prosenttiyksiköllä jatketaan 2012–2013. Myös vuosien 2014–2015 jako-osuutta korotetaan yhä 5 prosenttiyksiköllä. Vuonna 2012 yhteisöverokanta laski 1,5 prosenttiyksiköllä 24,5 prosenttiin. Suurin kuntien verotuloihin vaikuttava muutos on yhteisöverokannan alentaminen nykyisestä 24,5 prosentista 20 prosenttiin vuodesta 2014 alkaen.

⁷ Verotusarvon osuutta verotuksen pohjana käytettävistä kiinteistöjen jälleenhankinta-arvoista korotetaan niin, että jälleenhankinta-arvoista otetaan jatkossa huomioon 75 prosenttia nykyisen 70 prosentin sijaan. Korotus on noin 7,14 prosenttia, ja sen vaikutukseksi verotuloon on arvioitu noin 71 miljoonaa euroa. Muutos koskee kaikkia kiinteistöveron kohteena olevia rakennuksia. Muutosten seurauksena kuntien kiinteistöverotulot lisääntyvät vuonna 2014 noin 100 miljoonalla eurolla. Nämä muutokset lisäävät kuntien kiinteistöverotuloja ilman veroprosenttien korotusta.

Kuvio 5. Keskisuomalaisen uutinen suurten kaupunkien talousarvioista (21.1.2014)

Kunnat kujanjuoksussa

Vertailu: Suurten kaupunkien talousarviot pääosin miinusmerkkisiä.

Heikki Helin

Kunnat ovat tukalassa tilanteessa, todellisessa kujanjuoksussa. Vaatimuksia ja kritiikkiä tulee joka taholta kuin keppiä entisessä kujanjuoksussa.

Kuntien tulopohjaa on leikattu ja valtion-osuusjärjestelmä on muutoksessa. Kunnilla ei ole tietoa edes siitä, miten toiminnot tullaan organisolmaan seuraavina vuosina.

Kuusi yhdestätoista suurimmasta kaupungista korotti veroprosenttiaan vuodelle 2014. Nämä olivat Kuopio, Lahti, Oulu, Tampere, Turku ja Espoo. Vuodelle 2013 korottivat Oulu ja Jyväskylä.

Korkeimmat veroprosentit ovat Kuopiossa, 20,50, ja Lahdessa, 20,25. Kouvolan, Oulun ja Jyväskylän veroprosentti on 20,00. Alimmat ne ovat Espoossa, 18,00, ja Helsingissä, 18,50.

Il suurimman kaupungin yhteenlaskettu vuosikate ei riitä poistojen kattamiseen. Niinpä kaupunkien tulokset ovat Helsingin ja Tamperetta lukuun ot-

Suurten kaupunkien talousarviot 2014

A = Asukas-luku   B = Tuloveroprosentti 2013
C = Investointien tulo-rahoitusprosentti
D = Laina-kanta €/asukas   E = Lainat milj.€

	A	B	C	D	E
Helsinki	622 071	18,50	47	2 851	1 773
Espoo	264 800	18,00	41	1 066	282
Tampere	222 100	19,75	49	1 677	373
Vantaa	209 727	19,00	22	5 271	1 106
Oulu	195 887	20,00	42	3 298	646
Turku	181 835	19,50	34	3 124	568
Jyväskylä	136 169	20,00	49	3 403	463
Kuopio	105 900	20,50	40	2 675	286
Lahti	104 652	20,25	35	5 872	615
Kouvola	86 384	20,00	16	2 650	229
Pori	83 402	19,25	39	2 769	231

Lähde: Heikki Helin

ANSI HETAMAA

tamatta miinusmerkkisiä.

Vuosikate on 772 miljoonaa euroa, poistot 1 041 miljoonaa euroa ja investoinnit ovat 1 878 miljoonaa euroa.

Suurin osa verotulojen 712 miljoonan kasvusta tulee tuloveron kasvusta. 11 kaupungin tulove-

ron kasvu vuodesta 2012 vuoteen 2014 on noin 612 miljoonaa euroa. Tästä veroprosenttien korotusten vaikutusta on noin 130 miljoonaa euroa.

Yhteisövero kasvaa 38 miljoonaa euroa ja kiinteistövero 87 miljoonaa euroa. Kiinteistöveroa

lisää verottajan tekemä kiinteistöjen arvojen korotus.

Velka kasvaa vuoden 2012 tilinpäätöksen 4,9 miljardista eurosta 1,4 miljardia euroa. Vuoden 2014 lopussa velkaa olisi noin 6,3 miljardia euroa.

Talousarviot voivat lisäksi olla alimitoitettuja.

Tiedot tämän vuoden talousarvioiden toteutumisesta ovat huolestuttavia. Jyväskylässä syntyyne alijäämää yli 60 miljoonaa euroa. Lahdessa alijäämä nousee yli 40 miljoonaan euroon. Samansuuntaisia viestejä kuuluu muistakin kaupungeista.

Näyttää siltä, että kaupunkien talouden tasapainotustavoitteet siirtyvät seuraaviin vuosiin. Monessa kaupungissa on lisätalousarvion teko heti vuoden alussa.

Lähde: Heikki Helin, Kuntien kujanjuoksu. Suurten kaupunkien talousarviot 2014. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsaus 2013:7. <http://www.hel.fi/hki/Tietoke/fi/Etusivu>

Säästötalkoot edessä

Heikki Helin

Valtionosuuksien leikkaukset tuntuvat kunnissa. Tampereella on laskettu nykyisen hallituksen leikkauksen kaupungin valtionosuuksia noin 45 miljoonalla eurolla. Veroprosentin tuotto jää alle 40 miljoonaan euroon. Tampereen tilannetta pahentaa yhteisöverotuloihin tullut 20 miljoonan euron aukko.

Kouvola on menettänyt 22

miljoonaa euroa valtionosuusleikkauksissa. Veroprosentti tuo Kouvolaan 14 miljoonaa euroa. Muilla kaupungeilla menetykset ovat samaa suuruusluokkaa.

Kaupungeissa on vireillä erilaisia talouden tasapainotus- ja tuottavuusohjelmia. Kaupunkien johdon puheissa toistuvat toiminnan tehostaminen ja tiukka menokuri, uudet toimintatavat ja tuottavuuden parantaminen.

Oulussa tavoitteena on 500

henkilötyövuoden vähentäminen suunnitelmakaudella. Jyväskylässä jätetään täyttämättä 400-450 vapautuvaa tehtävää. Kouvolassa pyritään 600 henkilön irtisanomiseen ja 20 miljoonan säästöön. Kuopio varautuu henkilökunnan kahden viikon lomautuksiin. Lahdessa määräaikaista henkilöstöä pyritään vähentämään 270 kolmessa vuodessa.

Helsinki on kunnallisen suun-

nittelun edelläkävijä. 1960-luvulla laadittiin investointiohjelmaa ja 10-vuotisia taloussuunnitelmia. Kuntalain myötä suunnittelujänteeksi tuli viisi vuotta. Nyt katsotaan vain kahta vuotta talousarviovuoden jälkeen.

Helsingissä palattiin 50 vuoden takaiseen koeteltuun malliin ja tehtiin 10 vuoden investointiohjelma. Siihen saattaa olla tarvetta muissakin kaupungeissa.

2 Yhtiöittämiset, sisäiset kaupat ja organisaatiomuutokset

Kuntien talouden vertailussa on oltava varovainen. Kuntien välinen vertailu on vaikeutunut vuosi vuodelta, vaikka kehittämisen tarkoituksena on sanottu olleen kuntien vertailtavuuden parantaminen. Ongelmia aiheutuu esimerkiksi seuraavista tekijöistä:

- toimintojen erilaisesta organisoinnista (tavallinen hallintokunta, liikelaitos, osakeyhtiö),
- organisaatioiden muutoksista,
- liiketoiminnan järjestelyistä,
- tilaaja-tuottajamalleista,
- yhtiöittämisistä ja konsernin sisäistä suurista kaupoista,
- konsernipankkijärjestelyistä,
- uudenlaisista investointien rahoitusratkaisuista ja -vastuista.

Vuoden 2014 tilinpäätösluvuille keskeinen piirre ovat runsaat yhtiöittämisjärjestelyt ja sisäiset kaupat. Seuraavaan on poimittu toimintakertomuksista kaupungeittain tällaisia järjestelyjä. Samalla on kuvattu niiden vaikutusta tulokseen.

Helsinki

Helsingin vuoden 2014 tilinpäätöksen kirjanpidollisen tuloksen muodostumiseen vaikutti erittäin merkittävästi Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämisistä seurannut kirjanpidollinen myyntivoitto (käypien arvojen ja tasearvojen välinen erotus). Myyntivoitto kirjautuu tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin ja lisää kirjanpidollista tulosta myyntivoiton määrällä. Yhtiöittämisten toteutustavasta johtuen yhtiöittämisistä ei aiheutunut merkittävää rahavirtaa kaupungin ja yhtiöiden välillä eikä niillä näin ollen ollut vaikutusta kaupungin rahoitukselliseen asemaan vuonna 2014.

Tilinpäätöksen tulos muodostui vertailukelpoisilla luvuilla ilman yhtiöittämisten vaikutuksia tarkasteltuna edellistä vuotta paremmaksi ollen 188,5 milj. euroa. Yhtiöittämisten kirjanpidolliset vaikutukset sisältäen vuoden 2014 tilikauden tulos oli 1 244,6 milj. euroa ja ylijäämä 1 633,2 milj. euroa.

Perustettuun Helen Oy:öön siirretyn apporttiomaisuuden arvo on 1 855 milj. euroa ja perustettuun Helsingin Satama Oy:öön siirretyn apporttiomaisuuden arvo on 304 milj. euroa. Nämä erät kirjautuvat apporttiomaisuuden arvoa vastaavana osakkeiden merkintähintana kaupungin investointimenoihin.

Yhtiöittämisten vaikutus Helsingin vuoden 2014 tilinpäätökseen on niin merkittävä, että se vaikuttaa koko kuntasektorin vuoden 2014 tulokseen, investointitasoon ja investointien tulo-rahoitusprosenttiin.

Kaupunki omistaa 100 prosentin osuudet perustetuista Helen Oy:stä, Helsingin Satama Oy:stä ja Helsingin kaupungin palvelut Oy:stä. Yhtiöittämisjärjestelyjen seurauksena kaupungille syntyi 466,2 milj. euron lainasaatavat Helen Oy:ltä ja 254,8 milj. euron lainasaatavat Helsingin Satama Oy:ltä. Tämä on seurausta siitä, että apporttiluovutusten ulkopuolelle jääneet Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen omaisuuserät kaupunki luovutti Helen Oy:lle ja Helsingin Satama Oy:lle liiketoimintakaupoilla. Kaupat

toteutettiin niin, että yhtiöt jäivät kauppahinnat velkaa kaupungille. Kauppahintavelat jakautuvat molempien yhtiöiden osalta kahteen osaan, markkinaehtoiseen lainaan ja pääomalainaan.

Edellä mainitut lainat tulee käsitellä kirjanpidollisesti talousarviomäärärahan käyttönä ja ne kirjautuivat tilinpäätöksessä antolainasaamisten lisäyksiksi. Ilman näitä antolainaehtoa tarkasteltuna kaupungin antolainakanta kasvoi 16,5 milj. eurolla.

Helsingin Energia liikelaitoksen yhtiöittämisen seurauksena Helsingin kaupungin 2014 tilinpäätökseen kirjautui antolainasaamisten vähennys 148,9 milj. euroa, joka pääosiltaan koostui Helsingin Energia liikelaitoksen Helen Sähköverkko Oy:lle antaman vuoden 2014 lopussa suuruudeltaan 146,0 milj. euron antolainan poistumisesta kaupungin antolainakannasta.

Vuonna 2010 lukuja heilutteli pääkaupunkiseudun vesihuollon uudelleen organisointi⁸.

Tampere

Kaupungin tilikauden tulos muodostui 19,3 milj. euroa alijäämäiseksi. Tulos sisältää 14,4 milj. euroa satunnaisia kuluja, jotka aiheutuivat Härmälän vanhan kaatopaikan päälle rakennettujen rivitalojen lunastuksesta sekä maa-alueiden puhdistuksesta sekä kaupungin maksamista vahingonkorvauksista. Ilman satunnaisia kuluja tilikauden tulos muodostui 4,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Tilinpäätössiirtojen jälkeen kaupungin tilikauden alijäämäksi muodostui 18,1 milj. euroa. Kaupungin tulosta tarkasteltaessa on huomioitava myös se, että tulos sisältää yksikköhintarahoitteisen Tampereen seudullisen ammattipiston, TREDUn, 4,6 milj. euroa ylijäämäisen tuloksen. Ilman TREDUn ylijäämää sekä satunnaisia kuluja kaupungin tulos olisi painunut 9,5 milj. euroa alijäämäiseksi.

Oulu

Oulun kaupungin ylijäämän on 322,3 milj. euroa, tilikauden tulos ilman Oulun Energian satunnaista tuottoa sekä Jätehuollon investointivarausten ja poistoeron tuloutusta on alijäämäinen n. 24 milj. euroa. Oulun Energia yhtiöitymisen vaikutus 2015 vuoden alusta näkyy vuoden 2014 tilinpäätöksessä tuloslaskelman satunnaisissa tuotoissa n. 341,5 milj. euronä. Tuloslaskelmaan kirjautui omaisuuden käypään arvoon arvostamisesta aiheutuva satunnainen tuotto.

Turku

Vuoden 2014 lopulla toteutettiin Turun TeknologiaKiinteistöt Oy:n kanssa ns. välilliseen

⁸ Vesilaitostointojen siirto HSY:lle toteutettiin liiketoimintakauppana käyttäen kauppahintana myydyn omaisuuden käypiä arvoja. Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesiliiketoimintojen kokonaiskauppahinta oli 1,7 miljardia euroa ja kaupan seurauksena kaupungeille syntynyt myyntivoitto yhteenlaskettuna noin 950 miljoonaa euroa. Helsingin Veden liiketoimintojen kauppahinnaksi muodostui 985,4 miljoonaa euroa. Kaupasta syntyi 549,1 miljoonan euron myyntivoitto kauppahinnan ja myytävän omaisuuden tasearvon erotuksena. Myyntivoitto on kirjattu tuloslaskelmassa satunnaisten erien satunnaisiin tuottoihin. Kaupan yhteydessä Helsingin Veden taseesta ei siirretty investointivarausta HSY:lle. Investointivaraus, 29,7 miljoonaa euroa, on purettu tuloslaskelman tilinpäätössiirtoihin kohtaan varauksen vähennys. Edellä mainittujen erien vaikutus tilikauden ylijäämään on yhteensä 578,8 miljoonaa euroa. Ilman vesilaitostointojen siirtoa tilikauden ylijäämä olisi ollut 115,8 miljoonaa euroa. Espoon satunnaisissa erissä on 227,7 miljoonaa euroa Espoon Veden myyntivoittoa ja Vantaalla 192,7 miljoonaa euroa Vantaan Veden liikelaitoksen myyntivoittoa. Valtiovarainministeriö on peruspalveluohjelmassa käyttänyt käsitettä nettoinvestoinnit. Tämä järjestely vaikuttaa merkittävästi koko maan nettoinvestoinnit lukuun. Kaupan vaikutus Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vuoden 2010 tilinpäätöksiin on niin merkittävä, että se on otettava huomioon koko kuntasektorin vuoden 2010 tulosta arvioitaessa.

omistusjärjestelyyn liittyen merkittävät kiinteistö- ja osakekaupat. Satunnaisena tuottona tulokseen kirjattiin em. järjestelyihin liittyvien kohteiden myyntivoittoa 9,1 miljoonaa euroa.

Tilikauden tulos on -3,9 milj. euroa. Tilikauden tulos ennen satunnaisia tuottoja on 7,9 milj. euroa alijäämäinen. Satunnaisiin tuottoihin on kirjattu 9,1 milj. euroa myyntivoittoa välillisen omistuksen järjestelyihin liittyvien kiinteistöjen ja osakkeiden myynnistä. Lisäksi satunnaisiin tuottoihin sisältyy 0,9 milj. euroa ammattikorkeakoulun ja kaupunginteatterin toiminnan luovutukseen sisältyvän irtaimiston myynnistä. Satunnaisissa kuluissa on 5,7 milj. euron myyntitappio, joka liittyy Suikkilantien perusparannuksen valmistumiseen ja valtion omistamaan maa-alueeseen kohdistuvan perusparannusosuuden myyntiin Liikennevirastolle.

Rahaston vähennyksenä on kirjattu 0,8 milj. euroa kaupungin vastuulle jäävien vahinkojen korvaamisesta aiheutuvien menojen korvaamiseen.

Tilinpäätöksen ylijäämä oli 4,8 milj. euroa.

Kuopio

Vuoden 2014 tilikauden tulos on 118 milj. euroa ylijäämäinen. Ilman yhtiöittämisistä saatuja satunnaisia tuottoja, tilikausi olisi ollut alijäämäinen 4,1 milj. euroa.

Satunnaiset erät ovat yhteensä 124,7 milj. euroa. Satunnaisia tuottoja on kertynyt 126 milj. euroa ja satunnaisia kuluja 1,3 milj. euroa. Kuopion Energia Liikelaitoksen myynnistä saatu myyntivoitto on 108 milj. euroa ja Savonia-ammattikorkeakoulun kuntayhtymän yhtiöittämisestä saatu myyntivoitto 14,5 milj. euroa.

Lahti

Kaupungin tulos on 21 miljoonaa euroa. Siinä on mukana konsernin sisäisiä ja satunnaisia eriä 22 miljoonaa euroa, ilman niitä tulos olisi ollut miljoona euron miinuksella.

Kouvola

Kaupungin tilikauden tulokseksi muodostui 8,2 milj. euroa. Ilman satunnaisia eriä kaupungin tulos olisi muodostunut 17,5 alijäämäiseksi. Poistoeron jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 8,3 milj. euroa.

Kaupunki myi vesiliiketoiminnan Kouvolan Vesi Oy:lle 1.9.2014 ja liikelaitos purettiin 31.10.2014. Myyntivoitto, 20,0 milj. euroa, vaikutti kaupungin tulosta parantavasti. Ilman vesiliiketoimintakauppaa kaupungin tulos olisi ollut noin 11 milj. euroa alijäämäinen.

Pori

Porin satunnaiset tuotot olivat 31,2 milj. euroa, jotka koostuvat Porin Jäähallin, kerrostalojen Kiertokatu 16–18 ja Porin Sataman yhtiöittämisistä Merkittävin muutoksista oli kuitenkin Porin Satama liikelaitoksen yhtiöittäminen. Yhtiöittämisen seurauksena kaupungin tulokseen muodostui huomattavia satunnaisia tuottoja sekä jonkin verran satunnaisia kuluja, nettona noin +20,4 miljoonaa euroa.

3 Tulorahoituksen riittävyys

Vuosikatteella mitaten suurten kaupunkien talous toteutui hieman talousarviossa arvioitua paremmin. Vuosikatetta kertyi 327 miljoonaa enemmän. Vuoden 2013 tilinpäätökseen verrattuna vuosikatetta kertyi 23 miljoonaa euroa vähemmän. Näin mitaten talous säilyi suunnilleen edellisvuoden tasolla, tosin kuusi kaupunki oli korottanut veroprosenttiaan.

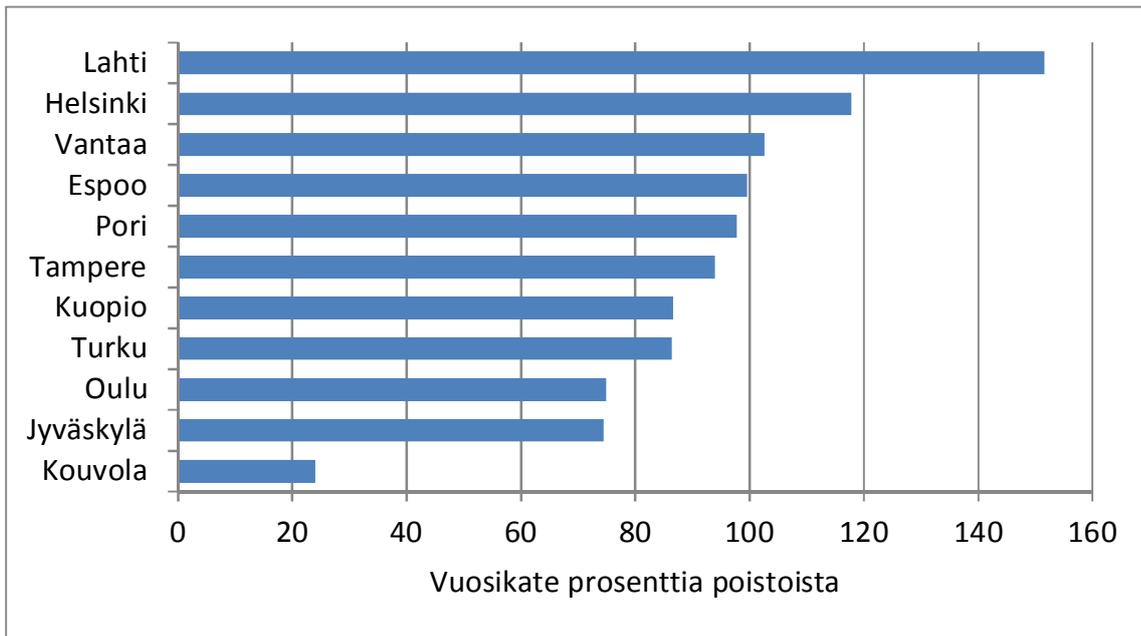
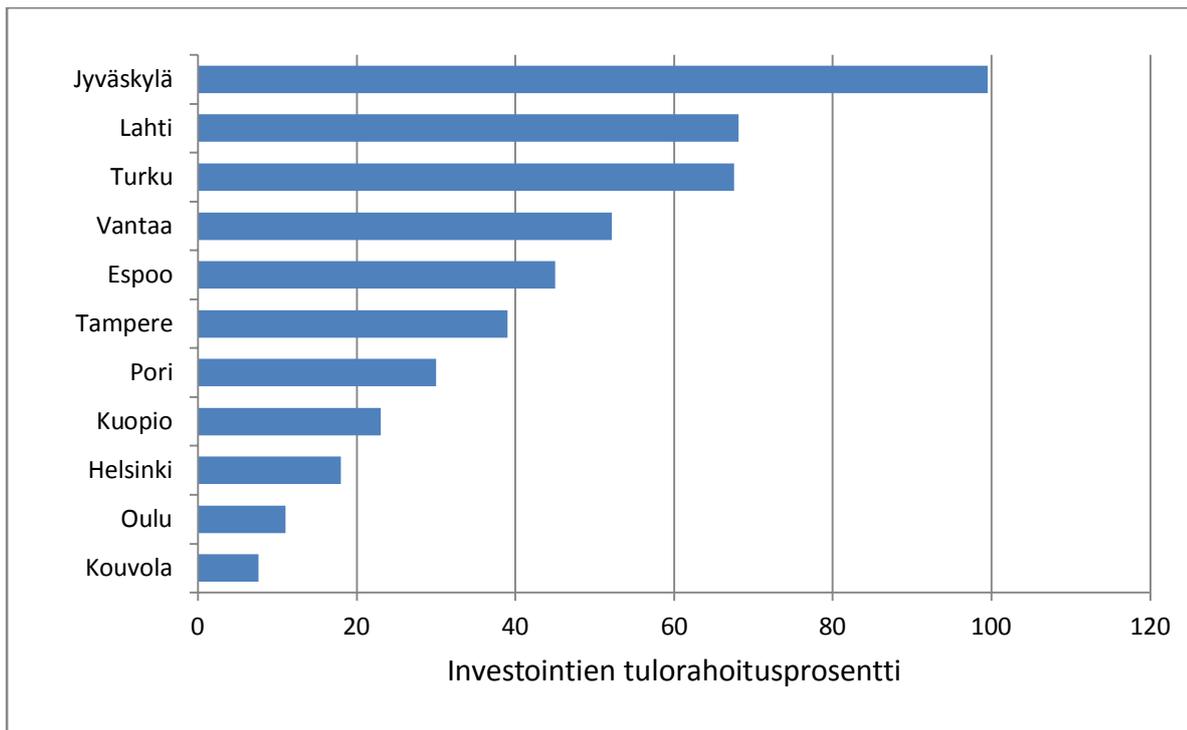
Taulukko 1. Vuosikate tilinpäätös 2013, talousarvio 2014 ja tilinpäätös 2014 (milj. euroa)

	TP 2013	TA 2014	TP 2014	Ero TP14-TP13	Ero TP14-TA14
Helsinki	472,7	326,7	480,7	8,0	153,9
Espoo	164,8	82,2	117,1	-47,7	34,9
Tampere	67,1	84,8	83,3	16,1	-1,5
Vantaa	108,4	37,6	79,9	-28,5	42,3
Oulu	80,4	69,5	75,2	-5,2	5,7
Turku	42,7	31,9	50,6	7,9	18,7
Jyväskylä	34,3	23,1	39,6	5,3	16,5
Kuopio	37,8	23,8	43,0	5,3	19,2
Lahti	6,8	32,7	53,0	46,2	20,3
Kouvola	24,4	6,0	5,5	-18,9	-0,5
Pori	41,3	13,1	31,1	-10,2	18,0
Yhteensä	1 080,6	731,4	1 058,9	-21,7	327,5

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto tarkisti 15.11.2011 yleisohjetta kunnan ja kuntayhtymän suunnitelman mukaisista poistoista. Jaosto suositteli poistoaikojen alarajojen käyttämistä, ellei pidemmän poistoajan käyttämiselle ole hyödykekohtaista teknis-taloudellista perustetta. Vaikka kaupungit tekivät tarkistuksia, poistoajat ovat edelleen investointien määrää verrattuna liian pienet. Tämän takia tunnusluku vuosikate prosenttia poistoista antaa liian myönteisen kuvan tulorahoituksen riittävydestä. Vuosikate oli poistoja suurempi 3 kaupungissa (Lahti, Helsinki, Vantaa).

Tarpeeseen nähden vuosikate jäi liian pieneksi. Minkään kaupungin vuosikate ei riittänyt investointien omahankintamenon kattamiseen. Tunnusluku antaa harhaanjohtavan kuvan vuoden 2014 tilanteesta, koska yhtiöittämiset ovat lisänneet investointimenoja. Niinpä kaikissa kuvion 2 viidessä pienimmän investointien tulorahoituksen kaupungissa yhtiöitettiin.

Toimintamenojen kasvun vertailuun liittyy monia varauksia. Organisaatiot ovat muuttuneet ja useat kaupungit ovat laskeneet lukuja poistamalla uudistusten vaikutuksen. Seuraavat toimintamenojen muutosprosentit: Helsinki 0,9, Espoo 3,4, Tampere 2,8, Vantaa 2,5, Oulu 1,0, Turku 2,2, Jyväskylä 0,4, Kuopio 2,1, Lahti -0,8 Kouvola 2,4 ja Pori 1,2.

Kuvio 6. Vuosikate prosenttia poistoista vuonna 2014**Kuvio 7. Investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2014**

Kuvio 8. Keskisuomalaisen Jyväskylän kaupungin tilinpäätösuutinen (31.3.2015)

JYVÄSKYLÄN TILINPÄÄTÖS 2014

Plussia ja miinusia

- + Talous toteutui ennakoitua paremmin.
- + Asuntomessut onnistuivat hyvin.
- + Hurrin, Kellon ja Saaloksen koulut päätettiin sulkea.
- + Käyttötalouden nettomenot lasivat.
- + Joukkoliikenteen muutos toi kaupungin uuden linja-autokaluston.
- + Terveystieteiden osastot olivat liian pitkät ja aiheuttivat palvelujen saatavuuteen ongelmatilanteita.
- + Henkilöstömäärä laski ja henkilöstömenot pienensivät 281 000 euroa edellisvuoteen.
- + Talous edelleen epätasapainossa ja kaupunki velkaantui lisää.
- + Nuoriso- ja opiskelijaterveyspalveluiden tarkeusmäärät suurina ja haasteellisia toteuttaa.
- + Opetusryhmien keskikoko pysyi ennallaan.
- + Kaupungin henkilöstöä irtisanoitiin.
- + Viherpalveluiden palveluverkkoa jouduttiin karsimaan.
- + Kodin ulkopuoliset sijoitetun lasten määrä väheni 0,4 prosenttia.
- + Varhaiskasvatus ei toteudu kaikkina vuodenaikoina enää lähipalveluna.

Jyväskylän kaupungin tilinpäätös 2014

	2013	2014
Asukasluku, 31.12.	134 658	135 780
Veroprosentti	20,0	20,0
Verotulo/asukas, e	3 551	3 562
Vuosikate/asukas, e	255	292
Lainat, 1 000 e	396 900	496 600
Lainat/arokas, e	2 948	2 991

Melkein terve talous

Tilinpäätökset: Jyväskylän kaupunki irtisanoi väkeä ja vähensi henkilöstöään.

JYVÄSKYLÄ
Katri Nieminen

Jyväskylän kaupungin talous otti viime vuoden aikana ainoan harppauksen kohti tasapainoa.

Vuoden 2014 tilinpäätös oli selvästi parempi kuin talousarviossa nimitettiin, vaikka mukaa terveyteen talouteen vielä onkin.

– Käänne parempaan näyttää nyt realistiselta, arvioi tuore kaupunginjohtaja Timo Koivisto.

Jyväskylän onnistui keräämään 39,6 miljoonan euron vuosikatteen, mikä on 16,5 miljoonaa euroa enemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa odotettiin. Vuosikate on se rahamäärä, joka jää käytettäväksi esimerkiksi investointeihin tai lainan lyhennyksiin juoksevien menojen jälkeen.

Koivisto nosti erityisen positiivisen tekijän sen, että hyvä vuosikate ei perustunut satunnaisiin tuloihin, kuten tavallista suurempiin verotuloihin, valtionosuuksiin tai omaisuuden myyntiin, vaan todellisiin säästöihin omassa toiminnassa.

– Talousarvion menopuoli on pitänyt erittäin hyvin. Koivisto kiittää.

Jyväskylällä sai viime vuonna painettua käyttomenojensa kasvun ennätyspieneksi, vain 0,4 prosenttiin edellisvuodesta. Jokaikainen hallinnonala vanhus- ja vammaispalveluita lukuun ottamatta onnistui alittamaan budjetinnsä. Kivuttomasti tämä ei kuitenkaan käynyt esimerkiksi kolme palvelukyksekköä, Kasikkalan ja Kypärämäen kirjasto sekä Hurrin, Kellon ja Saaloksen koulut lakkautettiin.

Koivisto myöntää, että esimerkiksi pöytäkoululaisten koulumatkat pitivät kouluverkko-päätösten johdosta ja koulutarvikkeista jouduttiin säästämään.

– Toisaalta oppituntien määrä ei karsinut ja ryhmäkokot ovat kaupungissa edelleen hyvällä tasolla, hän huomauttaa.

Eräsuurimpiä säästöjä lähestyi kaupungin henkilöstö, joka väheni selvästi edellisvuodesta. Viime vuoden viimeisenä päivänä kaupungin palveluksessa oli 6 391 vakituista henkilöä, mikä on 110 vähemmän kuin vuonna 2013.

Viime vuoden aikana kaupungin palveluksessa irtisanoitiin Ales Alueteknikan henkilöstöstä 36 ihmistä, lisäksi nosti osa-aikaisesti. Yt-neuvottelussa läpikäytyt toimenpiteet jatkoivat Jyväskylässä vielä tämän kevään ajan hallinnon osalta.

Koivisto kuitenkin uskoo, että johtamisjärjestelmän valmistuksen jälkeen ei kaupungissa enää tarvita nähdä uusia koko henkilöstöä koskevia yt-neuvotteluita.

Hyvästä vuodesta huolimatta Jyväskylän talous on edelleen epätasapainossa niin kuin se on ollut jo neljän vuoden ajan. Tilikausi oli viime vuonna alijäämäinen 13,3 miljoonan euron edestä ja lainakanta kasvoi 9,1 miljoonalla eurolla. Ikkatista Jyväskyläläistä kohden lainaa on nyt 2 991 euroa, mikä on yli pari sataa euroa enemmän kuin kuntien asukkailla keskimäärin (2 733 euroa).

Koivisto arvioi, että terve talous saavutetaan viimeistään vuonna 2017, jolloin myös velkaantumisen katkesee. Se kuitenkin edellyttää jatkossakin

huikkaa taloudenpitoa.

– Jos tätä vauhtia mennään, siihen kylä päästään, hän huomautti.

Jyväskylän asukasluku jatkoi kasvuaan. Asukkaita oli viime vuoden lopulla 135 780. Kasvu edellisvuoteen verrattuna oli 1 122 henkilöä.

Työttömyys jatkui silti edelleen korkeana. Työttömää työnhakijaa oli viime vuoden lopulla 12 041 eli 595 enemmän kuin edellisessä vuonna. Jyväskylän työttömyysaste oli 18,1 prosenttia.

Kaupunki investoi viime vuonna huomattavasti aiempia vuosia vähemmän, noin 40,4 miljoonalla eurolla. Suurimmat investointikohteita olivat Pulkan terveysasema (2,7 Me) sekä Paitokan peruskorjaus (2,4 Me).

Taulukko 2. Tulorahoituksen riittävyyden osatekijöitä vuonna 2014 (miljoonaa euroa)⁹

2014	Vuosikate	Poistot	Tilikauden tulos	Tilikauden + ylijäämä (-alijäämä)	Käyttöomaisuusinvestoinnit	Käyttöomaisuuden myyntitulot	Investointien omahankintameno
Helsinki	480,7	408,1	1 244,6	1 633,2	2 720,9	3 022,4	2 715,6
Espoo	117,1	117,6	-0,5	6,1	320,2	34,5	260,3
Tampere	83,3	88,2	-19,3	-18,1	217,5	32,8	213,9
Vantaa	79,9	77,8	2,1	1,1	159,0	41,3	153,3
Oulu	75,2	100,4	316,3	322,3	719,6	742,8	714,3
Turku	50,6	58,5	-3,9	4,8	78,6	47,7	74,8
Jyväskylä	39,6	53,2	-13,6	-13,3	40,4	12,5	39,8
Kuopio	43,0	49,7	118,0	118,4	190,4	182,0	187,1
Lahti	53,0	35,0	21,0	22,4	80,7	24,0	77,8
Kouvola	5,5	23,0	8,2	8,3	74,6	73,5	72,8
Pori	31,1	31,8	21,3	21,8	109,7	98,5	108,4
Yhteensä	1 058,9	1 043,3	1 694,2	2 107,0	4 711,5	4 312,2	4 618,1

Taulukko 3. Talousarvion ja tilinpäätöksen vertailua ja satunnaisten erien vaikutus

	TA 2014 Vuosikate	TP 2014 Vuosikate	TA 2014 Tilikauden tulos	TP2014 Tilikauden tulos	TA 2014 Käyttöomaisuusinvestoinnit	TP 2014 Käyttöomaisuusinvestoinnit	TA 2014 Käyttöomaisuuden myyntitulot	TP 2014 Käyttöomaisuuden myyntitulot
Helsinki	326,7	480,7	24,3	1 244,6	708,4	2 720,9	128,0	3 022,4
Espoo	82,2	117,1	-32,1	-0,5	273,1	320,2	70,3	34,5
Tampere	84,8	83,3	0,0	-19,3	175,4	217,5	23,8	32,8
Vantaa	37,6	79,9	-42,5	2,1	177,2	159,0	35,5	41,3
Oulu	69,5	75,2	-35,0	316,3	166,4	719,6	6,1	742,8
Turku	31,9	50,6	-17,7	-3,9	102,2	78,6	56,5	47,7
Jyväskylä	23,1	39,6	-28,3	-13,6	47,6	40,4	11,0	12,5
Kuopio	23,8	43,0	-19,3	118,0	63,1	190,4	5,1	182,0
Lahti	32,7	53,0	-0,9	21,0	92,9	80,7	20,2	24,0
Kouvola	6,0	5,5	-15,5	8,2	39,8	74,6	2,0	73,5
Pori	13,1	31,1	-16,9	21,3	34,0	109,7	5,5	98,5
Yhteensä	731,4	1 058,9	-183,8	1 694,2	1 880,2	4 711,5	364,0	4 312,2

Tilikauden yhteenlaskettu tulos oli plusmerkkinen kaikissa muissa kaupungeissa lukuun ottamatta Espoota, Tamperetta, Turkuja ja Jyväskylää. Edellä todettiin vuosikatetta kertyneen enemmän kuin talousarvioissa oli oletettu. Yhtiöittämissä ja satunnaisten erien vaikutus ilmenee tuloksessa.

⁹ Lukuja tarkasteltaessa on otettava huomioon luvussa 2 kuvatut yhtiöittämiset ja satunnaiset tulot. Ne vaikuttavat tulokset, Yli/alijäämään, käyttöomaisuusinvestointeihin, myyntituloihin ja investointien omahankintamenoihin. Tässä käytetään selkeyden ja lyhyden vuoksi vanhaa käsitettä käyttöomaisuuden myyntitulot. Uusi termi on pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot.

Kuvio 9. Kouvolan Sanomien uutinen Kouvolan tilinpäätöksestä (27.3.2015)

KOUVOLAN SANOMAT
Perjantaina 27. maaliskuuta 2015 | viikko 13 | n:o 84 | kouvolansanommat.fi

Veitsellä uhannut mies aiheutti vaaratilanteen UUTISET 6

Perämies ohjasi koneen tahallaan päin vuorta lentoturmassa ULKOMAAT 15

Perhepuisto jatkaa kerran viikossa UUTISET 6

Taloudessa miljoona-aukko 4»

Kouvolan talous pinnisti viime vuonna yli 8 miljoonaa euroa plussalle. Alimman rivin ja satunnaisten erien takaa avautuu kuitenkin synkempi kuva. Kaupungin tulot eivät riitä kattamaan menoja. Ilman satunnaisia eria tilinpäätöksen alijäämä olisi viime vuonna ollut noin 17,4 miljoonaa euroa.

Kuvio 10. Kalevan uutinen Oulun tilinpäätöksestä (31.3.2015)

Oulun tilinpäätös huikeasti plussalla, lainakanta kasvoi selvästi

Oulun kaupungin suuri ylijäämä selittyi Oulun Energian yhtiöittämisen tuomista siirroista. Kaleva 31.3.2013 Kari Sankala

Oulun kaupungin viime tilikauden tulos on peräti 322,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Niinpä äkipäätä viime vuoden tuloksesta voi vetää täysin väärät johtopäätökset. Tilikauden ylijäämä siirretään kaupungin omana pääomaan.

Suuri ylijäämä selittyi Oulun Energian yhtiöittämisen tuomista siirroista. Oulun Energia liikelaitoksen yhtiöitymisen vaikutus kokonaistuottojen määrän kasvussa näkyy satunnaisissa tuotoissa 341,5 miljoonana eurona.

Pitkäaikaista lainaa Oulun kaupunki nosti viime vuonna 70 miljoonaa euroa ja maksoi vanhoja lainoja pois lyhennyssuunnitelman mukaisesti 28,7 miljoonaa euroa. Lyhytaikaista lainaa kaupunki joutui nostamaan 45,5 miljoonaa euroa. Oulun kaupungin rahavarat olivat vuoden lopussa olivat 136 miljoonaa euroa ja kassavarojen riittävyys oli keskimäärin 22 päivää.

Viime vuoden lopussa kaupungilla oli lainaa noin 641 miljoonaa euroa. Lainakanta kasvoi edelliseen vuoteen 86,8 miljoonalla eurolla. Asukaskohtainen lainamäärä oli vuoden vaihtuessa 3 266

Kaupunginhallitus hyväksyi ja allekirjoitti tilinpäätöksen maanantaina sekä lähetti tilinpäätöksen tilintarkastajille tarkastettavaksi.

Vuoden 2014 tilinpäätös tulee kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi tarkastuslautakunnan valmistelun jälkeen kesällä.

Kuviot 11 ja 12. Turun Sanomien uutinen Turun tilinpäätöksestä (2.3.2015)
Helsingin Sanomien uutinen Vantaan taloudesta (24.3.2014)

Vantaan viime vuosi jäi plussalle

Marja Salomaa HS

VANTAA selviytyi viime vuoden talouskoettelemuksista valitsemallaan niukkuuden linjalla. Menot eivät juuri kasvaneet, ja kaupunki pystyy kirjaamaan 1,1 miljoonan euron ylijäämän tilinpäätökseensä.

Kaupunginjohtaja Kari Nenonen (sd) on varovaisella tavalla tyytyväinen.

"Oman kulukurin ansiosta tilinpäätöksen tulos on parempi kuin ennakoitiin. Tyytyväinen ei voi olla siihen, että verotulojen kasvu on taitunut", Nenonen sanoo.

SUOMEN kansantalouden hyittyminen näkyy suoraan Vantaan keräämissä verotuloissa. Kaupunki sai verotuloja 923,5 miljoonaa euroa, josta kasvua edellisvuoteen verrattuna oli vain 0,9 prosentilla.

Nenosen mittarissa kaupungin talous- ja velkaohjelman toteutumisen tekee arvokkaaksi se, että työttömyy-

den hoitoon, toimeentulotukeen ja erikoissairaanhoidon piti laittaa enemmän varoja kuin ennakoitiin. Ne ovat menoja, joihin kaupunki ei pysty itse vaikuttamaan.

Tulopuolella iloa tuottaa tonttikauppa, joka jatkoi kasvuaan viime vuonna. Maanmyyntitulot ylittyivät nyt 5,5 miljoonalla eurolla. Summa ei Vantaan talousongelmia ratkaise mutta kielii hyvästä markkina-asemasta, kun kehärata valmistuu heinäkuussa.

Vantaan isot rakennushankkeet ovat hyötynet suhdannekäänteestä. Kehäradan investoinnista Vantaan osuus alittuivat viime vuonna yli seitsemällä miljoonalla eurolla.

"Jos lasketaan kehärata ja kehä III investoinnit pois, Vantaa olisi pystynyt vuosikatteellaan maksamaan omat investointinsa", Nenonen laskee.

Talous- ja velkaohjelman tavoitteena on tasapainottaa kaupungin talous vuoteen 2016 mennessä.

Turku teki tulosta 2014

Turun Sanomat 2.3.2015 14:24

Turun kaupunki on onnistunut vähentämään menojaan. Maanantaina julkistettujen ennakkotietojen mukaan vuoden 2014 ylijäämäksi arvioidaan 4,8 miljoonaa euroa, mikä on 15,5 miljoonaa euroa talousarviota paremmin.

Suurimpia syitä hyvään tulokseen ovat henkilöstökulujen suitsiminen, palvelumaksujen nostot sekä myyntivoitot Turun Teknologiakiinteistöille myydyistä kiinteistöistä.

Turun Teknologiakiinteistöt osti yli 30 miljoonalla eurolla Turun kaupungilta yhdeksän kiinteistön kokonaisuuden. Kauppaan sisältyi viisi toimistorakennusta keskusta-alueella, yksi opetuskäytössä oleva kiinteistö, kaksi tonttia sekä Kupittaaan Paviljonki.

Henkilöstökulut alittivat talousarvion yhteensä 11 miljoonalla eurolla ja muutkin säästötoimet ovat toimineet.

– Olemme erittäin tyytyväisiä sille, että tilinpäätös on kääntymässä positiiviseksi, mutta tätä huolimatta kaupungin talous ei ole vielä tasapainossa, kaupunginjohtaja Aleksi Randell (kok) sanoo.

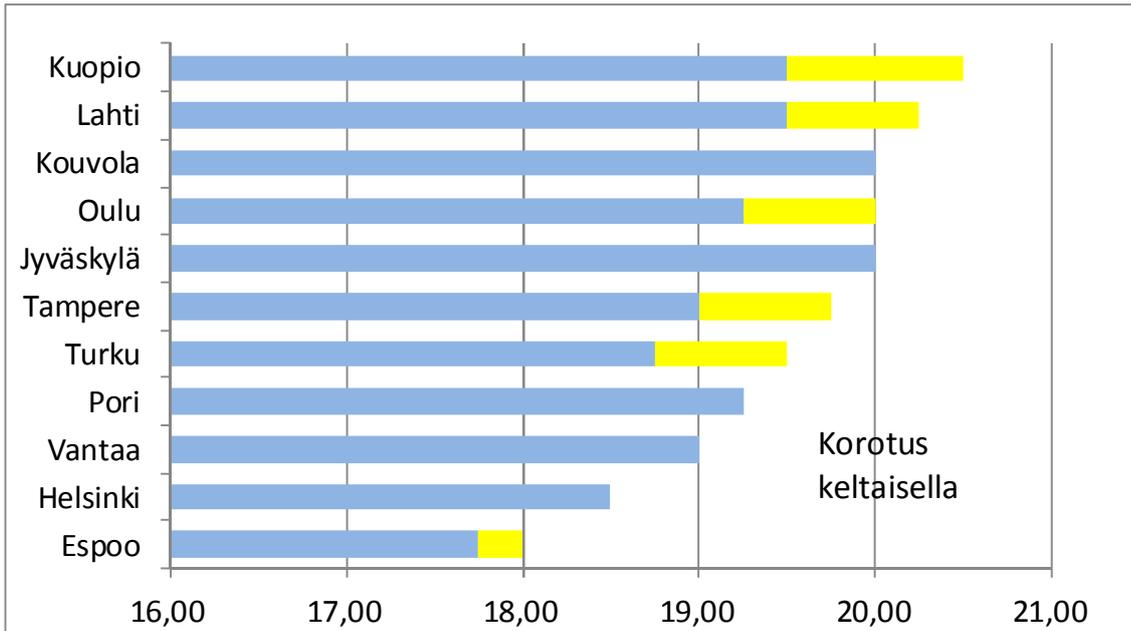
Randellin mukaan Turun on jatkettava säästötoimien tekemistä, jotta Turun talous olisi tasapainossa 2018. Kaupunginjohtaja aikoo esittää kaupunginhallitukselle, että kuluvan vuoden budjetti avattaisiin vielä lievää supistamista varten. Näin leikkausten tekemistä yhä jatkettaisiin

4 Verotulot

Kunnallisverotulot kasvoivat koko maassa vain 1,3 %, vaikka 156 kuntaa nosti tuloveroprosenttiaan vuodelle 2014. Edellisvuonna kasvu oli 6,7. prosenttia. Siitä yli puolet oli ns. rytmihäiriötä ja tilitysuudistusta. Edellisvuosina seuraavan vuoden tammikuussa tilitetty erä tilitetiinkin jo joulukuussa.. Vuoden 2014 hidas kasvu johtuu edellisen vuoden jako-osuuksien oikaisusta ja tilitysuudistuksesta sekä heikosta talouskasvusta ja maltillisesta palkkaratkaisusta (Kuntaliitto 11.2.2015).

Kuvio 16 Tuloveroprosentit 2014

Taulukko 4. Verotulojen muutos prosentteina vuonna 2014

	Verotulot	Tulovero	Yhteisö- vero	Kiinteistö- vero	Valtion- osuudet	Verorahoitus
Helsinki	1,6	-0,3	15,3	5,8	-9,1	0,6
Espoo	2,0	0,7	11,0	8,2	-26,5	1,1
Tampere	4,7	2,3	22,1	20,4	-0,6	3,3
Vantaa	0,9	-0,3	9,5	6,7	-4,6	0,1
Oulu	2,2	1,1	18,3	8,1	2,3	2,3
Turku	4,1	3,4	8,5	6,2	-20,5	-4,2
Jyväskylä	1,2	0,3	12,5	5,6	0,6	1,0
Kuopio	5,5	5,2	12,4	5,3	-2,7	3,2
Lahti	3,3	3,0	6,5	4,3	-1,3	2,0
Kouvola	-1,2	-2,6	11,8	7,0	0,0	-0,8
Pori	0,4	-1,0	14,3	6,9	0,4	0,4
Yhteensä	2,2	0,8	13,5	7,6	-5,5	0,7

Veroprosentin korotukset lisäsivät kaupunkien verotuloja noin 120 miljoonalla eurolla. Neljän kaupungin kunnan tulovero väheni vuodesta 2013. Jos tuloveron muutoksesta poistetaan veroprosentin korotuksen vaikutus, vain kahden kaupungin tulovero kasvoi edellisvuodesta. Nämä olivat Jyväskylä ja Kuopio.

Kaupunkien verotulot kasvoivat edellisvuodesta 198 miljoonaa euroa. Tästä kunnan tuloveron osuus oli 60 miljoonaa euroa, yhteisöveron 92 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron 46 miljoonaa euroa.

Jos veroprosentteja ei olisi korotettu, tulovero olisi supistunut noin 40 miljoonaa euroa, Veroprosenttien korotuksen vaikutus oli em. noin 120 miljoonaa euroa. Heikon talouskehityksen lisäksi tähän vaikututti tilitysten muutos, jonka takia aiemmin tammikuussa tilitetty erä siirtyi edellisvuoden joulukuulle.

Yhteisöveroa kertyi noin 90 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna. Sitä kertyi kuitenkin vähemmän kuin talousarvioissa oli arvioitu.

Kiinteistöveroa kertyi talousarvion mukaisesti. Kasvua edellisvuoteen oli noin 46 miljoonaa euroa.

Taulukko 5. Talousarvioiden ja tilinpäätösten verotulojen ero (milj. euroa)

Ero TA-TP	Verotulot	Kunnan tulovero	Yhteisövero	Kiinteistövero	Valtionosuudet	Vero-rahoitus
Helsinki	-30,4	10,9	-39,8	-1,7	4,0	-26,5
Espoo	3,9	32,1	-14,2	-0,9	1,7	5,6
Tampere	-1,3	8,7	-8,8	-1,1	-1,0	-2,3
Vantaa	2,4	3,8	-3,4	2,1	-3,2	-0,8
Oulu	17,4	21,8	-3,9	-0,6	-2,9	14,4
Turku	2,2	6,7	-5,1	0,5	2,0	4,2
Jyväskylä	-1,6	-0,5	-1,5	0,4	0,1	-1,5
Kuopio	-6,2	-5,9	-1,3	1,0	1,2	-5,0
Lahti	-3,0	-2,0	-0,8	-0,1	1,7	-1,2
Kouvola	0,8	1,8	-1,5	0,6	0,5	1,4
Pori	1,2	1,9	-0,9	0,1	-1,0	0,2
Yhteensä	-14,6	79,3	-81,2	0,4	3,1	-11,5

5 Tase

Tilinpäätöksissä esitetään monia taseesta muodostettuja tunnuslukuja. Ne antavat saman-suuntaisen kuvan. Eniten käytetty luku on kuntien lainamäärä ja se asukaslukuun suhteutettuna. Lainakannan vertailukin on vaikeaa, koska kaupungit ovat organisoineet toimintansa eri tavoin¹². Erilaisen toiminnan ja toiminnan organisoinnin johdosta sama lainamäärä asukasta kohti merkitsee eri asiaa.

Lainat euroina asukasta kohti on kuitenkin ongelmistaan huolimatta ymmärrettävä tunnusluku, jota käytetään eniten. Samanlaisia ongelmia liittyy esimerkiksi asukaslukuun suhteutettuun vuosikatteeseen, jonka erot heijastelevat paljolti kuntien toiminnan organisoinnin erilaisuutta.

Talouden kiristyessä kunnissa on pohdittu keinoja investointien rahoittamiseen siten, että kunnan lainamäärä ei kasvaisi. Kunnat ovat saattaneet strategioissaan asettaa mm sellaisia tavoitteita, ettei lainamäärä ylitä jotain tiettyä euroa/asukas lukua. Lainakannan kasvua voidaan välttää hankkimalla kiinteistöjä vuokraten tai ns. elinkaarimallilla.¹³

Taulukko 6. Taseen tunnuslukuja vuonna 2014

	Taseen loppusumma, milj. e	Lainat milj.e	Lainakanta e/asukas	Omaraisuusaste, prosenttia	Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	Kassan riittävyys, päivää	Lainasaamiset milj.e	Kertynyt ylijäämä milj.e	Kertynyt ylijäämä e/asukas
Helsinki	13 556	1 579	2 540	78,0	45,6	44	2 087	4 500	7 239
Espoo	3 230	356	1 339	81,8	35,2	130	286	371	1 396
Tampere	1 907	375	1 679	67,0	38,0	51	105	578	2 592
Vantaa	2 126	1 118	5 305	39,2	97,0	45	293	354	1 680
Oulu	2 385	641	3 266	64,0	62,0	22	214	833	4 248
Turku	1 588	542	2 944	50,4	56,7	37	325	129	701
Jyväskylä	1 003	406	2 990	48,2	63,4	4	226	45	331
Kuopio	940	306	2 843	57,3	50,6	18	136	128	1 193
Lahti	1 259	608	5 854	44,1	103,9	35	368	126	1 211
Kouvola	608	179	2 069	53,7	47,1	17	40	3	39
Pori	899	232	2 774	60,5	49,4	12	149	79	943
Yhteensä	29 502	6 340					4 229	7 147	

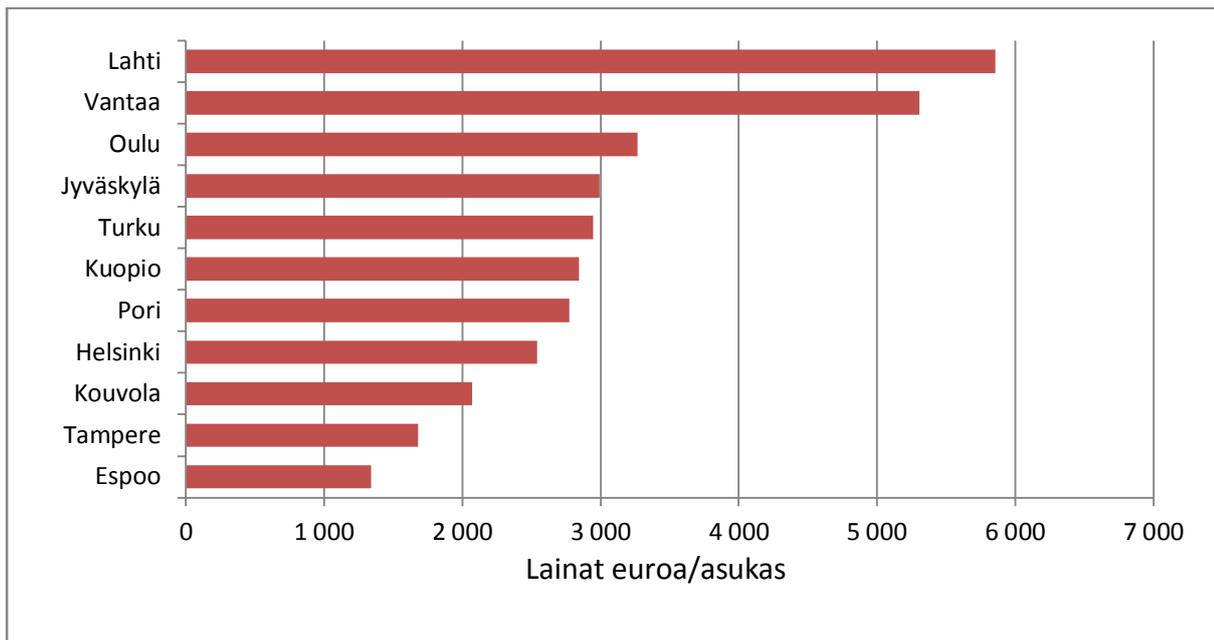
¹² Heikki Helin, Velkaa velan päälle. Kuntien lainakannan kehitys. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsaus 2011:1.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_12_08_Tutkimuskatsauksia_4_Helin.pdf

¹³ Sysmällä on velkaa vain 630 000 euroa eli 156 euroa asukasta kohti. Nyt Sysmässä joudutaan purkamaan kirkonkylän koulut. Niiden tilalle päätettiin vuokrata tilaelementtirakennukset. Hankinta ei lisää tilastoissa Sysmän velkaa. Jos koulu rakennettaisiin omalla rahalla, sen hinta olisi noin 8 miljoonaa euroa ja kunnalla olisikin 2 000 euroa enemmän velkaa. Kunnanjohtaja Marketta Kitkiöjoki kysyi valtuustossa, että miksi kunnan pitää omistaa koulunsa.

Hollolan investoi vuonna 2015 noin 15 miljoonalla eurolla. Lisäksi kaksi koulua hankitaan ns elinkaarimallilla. Niiden kustannukset ovat noin 40 miljoonaa euroa. Omana hankkeena velkaa tulisi noin 2 000 euroa asukasta kohti lisää. (E-SS 4.1.2015 Valtio kurittaa maakuntaa)

Kuvio 17. Lainat euroa/asukas vuonna 2014

Suurten kaupunkien lainamäärä on 6,3 miljardia euroa. Lainamäärä kasvoi edellisvuodesta 431 miljoonaa euroa.

Suurista kaupungeista eniten velkaa on Lahdessa ja Vantaalla. Lahden lainakantaa kasvattaa ns. konsernipankki, josta kaupunki on lainannut tytäryhtiölleen. Ilman antolainoja kaupungin lainakanta oli 2314 euroa/asukas. Vähiten lainaa on Espoolla, jossa on käytetty eniten elinkaari ja vuokramenetelyä. Espoo ulkoistaisi koulukorjauksia noin 200 miljoonalla eurolla¹⁴:

”Espoo on keksinyt uuden keinon vauhdittaa koulukorjauksia. Kaupunki virittää rahastoa, jonka avulla remontoitaisiin tai rakennettaisiin kymmenkunta koulua seuraavana vuosikymmenenä. Kyse on suurhankkeesta, jonka arvo olisi vähintään 200 miljoonaa euroa. Espoo on jo käynyt tunnusteluja 12 mahdollisen yhteistyökumppanin kanssa. Ne ovat eläkelaitos, neljä varainhoitoyhtiötä, kaksi pankkia, kiinteistösijoitusyhtiö ja kaksi konsulttia. Nimiä ei nyt anneta julki. - - - Kaupunkia ajaa uuteen rahoitusmalliin esimerkiksi se, että kuluvan viiden vuoden aikana uudet koulut, sairaala ja muutama muu pääkohde nostavat tilakustannuksia yli 60 miljoonaa euroa. Samaan aikaan kaupungissa on käynnissä 140 miljoonan euron säästökuuri. Suomenkin talous on alavireessä.

”Emme pysty enää tekemään ”arkkitehtiluomuksia”, vaan tarvitsemme nopeasti valmistuvia edullisia tiloja. Niin voimme välttää kalliita väistötiloja”, Tuori kuvasi.

Ulkopuolisen rahoittajan avulla Espoo pysyisi Tuorin mukaan entistä paremmin remonttiaikatauluissa. - - - Espoo vuokraisi koulut 20–25 vuodeksi. Sijoitusyhtiö vuokraisi tontit Espoolta ja vastaisi koulujen ylläpidosta.”

Pelkästään nämä muutamat esimerkit osoittavat, että lainojen vertailussa on oltava hyvin varovainen. Jos lainakanta pyritään tietoisesti erilaisin järjestelyin saamaan mahdollisimman pieneksi, miksi sellaista lukua sitten halutaan verrata koko maan keskiarvoon?

¹⁴ Espoo ulkoistaisi koulujen tekoa 200 miljoonalla. Helsingin Sanomat (27.2.2015)

Kuvio 18. Etelä-Suomen Sanomat Lahden tilinpäätöksestä (12.3.2015)

Yli 50 miljoonan kohennus

Tilinpäätös: Lahti
onnistui pienentämään
menojaan viime vuonna.

LAHTI
Vili Uuskallio

Aurinko paistoi kaupunginhallituksen kokoushuoneeseen niin kirkkaasti, että verhoja oli vedettävä eteen, kun kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta ryhtyi keskusteluun esittelemään Lahden tilinpäätöstä viime vuodelta.

Tunnelema oli rosenlainen kuin vuosi sitten, jolloin Myllyvirta joutui kertomaan 30 miljoonan euron tappiosta vuodelta 2013. Katastrofivuoden jälkeen tulosta onnistuttiin kohentamaan yli 50 miljoonalla.

Kaupunki oli varautunut niukkaan sijaistämiseen, mutta sen sijaan kertyikin ylijäämää 21 miljoonan euron verran. Vuosikate eli käytäntöön menojen jatkuvan eron lähes edellisen vuoden vajasta 7 miljoonasta eurosta 53 miljoonaa euroon.

Täyskäännöksen taustalla ovat Karttinen jätteenpuhdistamon myynti Lahti Aqualle, kunnalliveron korostaminen

Todella merkittävästä tehostumisesta on kysymys.

Jyrki Myllyvirta

sekä viime vuonna käynnistetyt säästötoimet.

Tulos sisältää 22 miljoonaa euroa konsernin sisäisiä tai satunnaisia erä. Ilman niitä oltaisiin oltu miljoona euroa miinuskaarella, Myllyvirta toteaa.

Kaupungin henkilöstömäärä ainei viime vuonna 300 työntekijällä. Kaupunki väheni 200 määrällisesti työntekijää. Väkiräisen väen kohdalla hyödynnettiin luonnollista poistumaa ja sisäisiä siirtoja.

Yr-neuvotteluiden kautta käynnistynyt säästöohjelma puri ylläpitämisestä hyvin, sillä henkilöstömäärä jäi 10 miljoonaa euroa arvioitua pienemmäksi.

Pohjalla on pitkäjänteinen toimintatapojen kehittämisen, vahva kustannustietoisuus ja henkilöstön motivoituneisuus.

Kaupungin toimintamenojen pienentäminen edellisestä vuodesta noin 10 miljoonalla eurolla. Käsittelem meidän, sillä kunnien menot ovat tavanneet kasvaa jopa usean prosentin vuositasoisilla.

Kyse on ihan aitoista menojen vähennyksestä palvelutuotannossa. Käsittelem meidän muutos tuo noin yhden prosentin kustannusparannusta vuodesta, joten todella merkittävästä tehostu-

Lahden tilinpäätös 2014

	TP 2012	TP 2013	TP 2014
Asukasluku 31.12.	103 016	103 304	103 811
Veroprosentti	19,5	19,5	20,25
Vuosikate 1000 euroa	-34 409	6 817	52 982
Tilikauden tulos	4 000	-30 000	21 000
Lainat	139 094	187 320	240 174

Investointien tulo-rahoitus, % Lainat €/asukas	66,8 1 350	13,0 1 812	68,1 2 314
---	---------------	---------------	---------------

Lahden tilin lisäselvitys. Vuosikate on konsernin tulosten ja menojen eroa eli se on tulosta, joka jää käyttökäyttöön investointien rahoittamiseen ja kunnien ylläpitämiseen. Investointien tulo-rahoitus % kertoo kuinka suuren osan investointeihin kunta käyttää rahoittamaan omalla rahallaan, ilman verhoja.

misesta on kysymys. Myllyvirta sanoi.

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja **Ilkka Viljanen** (kok.) pitää miinusmerkkinä menekkihäytystä historiallisena.

– Olemme vähentäneet menoja noin 1,5 prosentilla, mikä on ihan poikkeuksellista. Kuvastaa sitä, kuinka paljon on ollut työtä taustalla. Henkilöstön rooli on ollut todella iso.

Myllyvirran mukaan viime vuoden tulos antaa Lahden ja Nastolan yhdistymiselle hyvän pohjan, mutta tehtävä rittää karkien aikaa. Lahdessa tarkastuksen otetaan jälleen kouluverkko.

– Kasvatetaan kokonaisuutena tudestaan kouluverkkoa ottaen huomioon kaikki muut toimet. Yhdistymishallitus pohtii asiaa elokuussa, kun valmistelua on päästy riittävän pitkälle.

Viljanen mukaan palvelutuotannon rakennetta voidaan kehittää niin, että kaupunkilaiset

eivät kohtuomaisesti joudu karsimaan.

– Usan Lahti on tiivis saha, jossa pitäisi pyytää hyvin avoimesti katsomaan palveluverkkoa tulevista vuosista.

Kaupunginhallituksen 1. varpuheenjohtajan **Larkko Niisinen** (sd.) mielestä takoden suunta on oikea, muttei riittävä. – Jos rakenteita ei tarkastella, edessä on uusi veronkorotus. Pinta säilyttää tekemisen taitu.

Viime vuoden suurimpia investointikohteita olivat Jalkarannan ja Läpölan monitoimitalot. Tuoreet tiedot koulurakennusten kunnosta kertovat, että isoja saneeraus- tai uudisrakennushankkeita on edessä jatkossakin.

Kaupungilla on omaan toimintoihin otettua velkaa eli viime vuoden lopussa 2 314 eura asukaasta kohti. Summa kasvoi edellisvuodesta 500 eurolla. Konsernilainaa Lahdella on noin 7 900 eura asukaasta kohti.

LAHDEN TALOUS

Korkea työttömyys rasittaa

– Odotuksia parempi tulos nostaa Lahden kaupungin tuloensa ylijäämään 120 miljoonaa euroon. 53 miljoonaa euron vuosikate on 2000-luvun paras.

– Lahden ongelmana on yli 19 prosentin työttömyysaste, joka nousi viime vuonna lähes kahdella prosenttiyksiköllä. Jos työttömyys olisi vaitakunnan

keskitasoa, vaikutus kaupungin talouteen olisi 30 miljoonaa euroa.

– Lahti-konsernin vuosikate oli viime vuonna runsaat 100 miljoonaa euroa. Nastolan (19 miljoonaa euron) konsernitase tuo runsaan 7 prosentin lisäyksen Lahti-konsernin (1,6 miljardia) taseseen.

Aterioita entistä vähemmällä vällä

LAHTI
Vili Uuskallio

Lahden koulujen ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveyspalveluateriapalvelut järjestetään entistä vähemmällä vällä. Lahden Aterian henkilöstömäärä oli marraskuussa 22 henkeä pienempi kuin vuotta aiemmin.

– Etukäteen jätin useampia. Sisäisten siirtojen on pyritty vähentämään hoitamassa. Prosessissa on parannettu ja kasvoa asiakaskäynnin kanssa, miten homma hoidetaan pienissä kohteissa, kertoo talouspäällikkö **Marja Saarikunnas**.

Lahden Aterian henkilöstömäärän on tarkoitus vähentyä 48 työntekijällä vuosina 2013–17.

– Vähennys liittyy siihen, että

aiheuttamien pitäisi aloittaa toimintansa loppuvuodesta 2016. Harjukadun sairaalassa tuotanto lopettaa. Rakenteellisia asioita tehdään koko ajan.

Saarikunnasen mukaan henkilöstön on oltava entistä tehokkaampi. Tuoreen työmarkkinatutkimuksen mukaan työttömyys ja työttömyys työllistämisen ovat kuitenkin Lahden Aterian hyviä tuloja.

– Henkilöstö on joitunut vähemmän paikkoja ja josta-vuotta on löytynyt. On hyvät ymmärrykset kaupungin taloudelliseen tilaan. Kaikki haluavat tehdä töitä sen eteen, että työpaikkamme säilyvät.

Käyttöasteen mukaan henkilöstön työttömyys on koko kaupungin tasolla parantunut.

6 Konsernit

Lainojen konsernitarkastelu parantaa vertailukelpoisuutta, koska se eliminoi toimintojen organisoinnissa olevien erojen vaikutuksia (liikelaitokset, yhtiöt).

Taulukko 7. Konsernien tunnuslukuja 2014

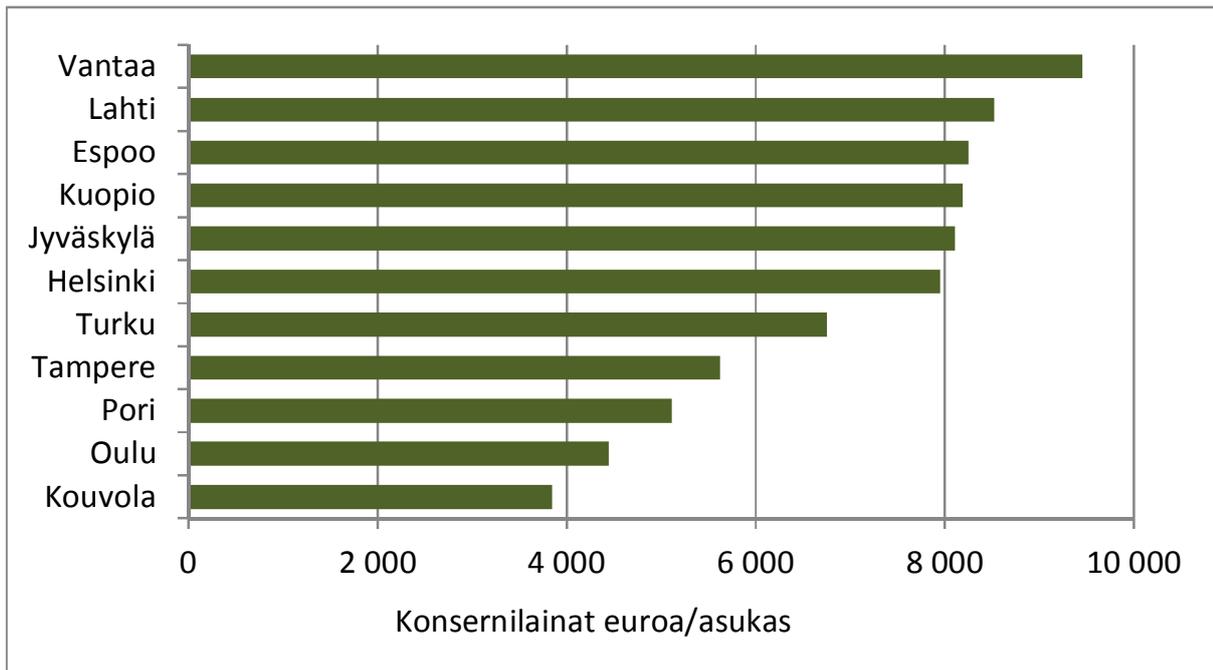
Konserni	Konsernitaseen loppusumma milj. e	Konsernilainat milj.e	Konsernilainat e/asukas	Omavaraisuusaste, prosenttia	Suhteellinen velkaantuneisuus, prosenttia	Lainasaamiset milj.e	Kertynyt yli alijäämä milj. e	Kertynyt yli/alij e/as
Helsinki	16 486	4 941	7 949	58,8	94,9	472	2 779	4 471
Espoo	5 199	2 192	8 251	49,8	109,4	213	206	774
Tampere	3 131	1 255	5 624	45,0	72,0	5	539	2 414
Vantaa	3 644	1 994	9 461	29,5	122,8	198	335	1 592
Oulu	2 599	872	4 445	51,0	68,0	1	488	2 487
Turku	2 671	1 242	6 755	39,2	82,6	65	107	584
Jyväskylä	1 805	1 101	8 105	25,4	103,5	2	-115	-848
Kuopio	1 511	881	8 194	26,0	97,0	0	-100	-930
Lahti	1 667	885	8 526	34,2	95,3	9	2	22
Kouvola	821	333	3 848	40,5	61,4	5	-38	-443
Pori	1 146	427	5 110	46,4	60,2	3	14	171

Eniten konsernilainaa asukasta kohti on Vantaalla ja vähiten Kouvollalla. Kaupungeilla on omaa lainaa 6,3 miljardia euroa. Konsernilainoja oli yli kolminkertainen määrä (16.1 miljardia euroa). Kasvua edellisvuodesta oli 871 miljoonaa euroa.

Kuntalakeja uudistetaan. Sen mukana uudistuvat myös kriisikuntakriteerit¹⁵, joita sovellettaisiin ensimmäistä kertaa vuonna 2017. Uusissa kriisikuntakriteereissä korostuu konsernitiilin päätös. Jos kunnalla on viimeisessä konsernitiilin päätöksessä alijäämää yli 1 000 euroa asukasta kohden ja yli 500 euroa sitä edeltävässä, yksistään tämä riittää pudottamaan sen kriisikunnaksi.

Yllättävää on, että 1 000 euron asukaskohtaista alijäämää lähestyy suurista kaupungeista Kuopio. Kuopion konsernialijäämä on 930 euroa/asukas. Jyväskylässä sitä on 846 e ja Kouvossa 443 euroa/asukas.

¹⁵ Keskisuomalainen -lehti tarkasteli uusia kriisikuntakriteereitä 9.1.2015. Uutinen on esitetty kuviossa 21.

Kuvio 19. Konsernilainat euroa/asukas vuonna 2014

Kuvio 20. Tampereen kaupungin tilinpäätös (Aamulehti 26.2.2015)

Tampereen kaupungin tilinpäätös on alijäämäinen alle 20 miljoonaa euroa.

Pirkanmaa | 26.2.2015 |

Aamulehti

Tampereen kaupungin tilinpäätös on ollut ennusteiden mukainen. Se oli ennustettua parempi. Tampereen kaupungin vuoden 2014 tulos muodostui 19,3 miljoonaa euroa alijäämäiseksi. Tulos sisältää 14,4 miljoonaa euroa satunnaisia kuluja. Ne aiheutuivat Härmälän vanhan kaatopaikan päälle rakennettujen rivitalojen lunastuksesta sekä maa-alueiden puhdistuksesta ja kaupungin maksamista vahingonkorvauksista.

Ilman satunnaisia kuluja tilikauden tulos on vain 4,9 miljoonaa euroa alijäämäinen.

- Vielä välitilinpäätöksessä elokuussa 2014 tuloksen ennustettiin jäävän 44 miljoonaa euroa miinukselle. Siihen ja kaupungin kokonaismenoihin nähden viiden miljoonan euron alijäämä on vähän. Olemme nykyisellä toimintamallillamme onnistuneet menojen hillinnässä ja talouden sopeuttamisessa. Kuitenkaan palvelutasosta ei ole juurikaan jouduttu tinkimään. Tästä suurin kiitos kuuluu kaupungin henkilöstölle, sanoo pormestari Anna-Kaisa Ikonen.

Nettomenot kasvoivat vain 0,5 prosenttia

Kaupungin nettomenojen kasvu oli viime vuonna vain 0,5 prosenttia. Verotulot kasvoivat 3,3 prosenttia.

Nettoinvestoinnit olivat 213,9 miljoonaa euroa ja investointien tulo-rahoitusprosentti jäi 38,9 prosenttiin.

Tampereen kaupungin lainakanta väheni 18,8 miljoonaa euroa vuodesta 2013, ja asukaskohtaiseksi lainamääräksi muodostui 1 679 euroa.

Väkiluku kasvoi 2700 henkilöllä; eniten kasvoivat yli 75-vuotiaiden ja alle kouluikäisten määrät. - Yhtä maltilliseen nettomenojen kasvuun ei ole pystytty sitten 1990-luvun lamavuosien. Tämä on erittäin onnistunut saavutus, sillä väestön ja palvelutarpeiden kasvu jatkuivat Tampereella voimakkaana. Lisäksi työttömyysaste nousi jo 18 prosenttiin, mikä osaltaan lisäsi palvelutarpeita. Näistä lähtökohdista tarkastellen toimintakatteen matalaa kasvua voi pitää erinomaisena, sanoo konsernijohtaja Juha Yli-Rajala.

Tampereen kaupunginhallitus käsittelee tilinpäätösennustetta maanantaina. Kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle esitetään, että tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä päätetään ottaa käyttöön kaupungin henkilöstölle tarkoitettu liikuntaseteli. Etu ei sisälly tämän vuoden talousarvioon. Liikuntasetelin arvo on 100 euroa vuodessa henkilöä kohden.

- Viime vuoden hyvän kehityksen myötä on syytä kannustaa henkilöstöä tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa hyvinvointia lisäävällä henkilöstöetuudella. Tämä on konkreettinen positiivinen viesti ja kiitos henkilöstölle hyvin tehdystä työstä, sanoo pormestari Anna-Kaisa Ikonen.

Kuvio 21. Uuden kuntalain kriisikuntarajat (Keski-suomalainen 9.1.2015)

Kuopio on tippumassa lähelle uusia kriisikuntarajoja

Esitys kuntalaksi: Äänekoski ja 17 muuta kuntaa täyttäsivät kriisikunnan tunnusmerkit.

JYVÄSKYLÄ
Katri Nieminen

Kriisikuntien määrä saattaa lisääntyä Suomessa voimakkaasti, mikäli uusi kuntalaki hyväksytään eduskunnassa.

Viime vuonna kriisikuntakriteerit täytti neljä kuntaa. Jos eduskunta hyväksyy esityksen uudeksi kuntalaksiksi, saattaa joulukuun 2014 loppuun saakka, elleivät kunnat saa taakkaansa pian tasapainoa.

Uuden kuntalain valokuvakäsitteily alkaa eduskunnassa ensi maanantaina. Uusia kriisikuntakriteereitä sovellettaisiin ensimmäistä kertaa vuonna 2017, ja uusi kuntalaki astuu voimaan jo tänä vuonna heti, kun eduskunta on käsitellyt lakiesityksen.

Vuoden 2012 ja 2013 tilinpäätöksien perusteella valtiovarainministeriön kuntataseissa on laskettu, että uusia kriisikuntia olisi maahan 18.

Kyseiset kunnat jätetä kunnilla sitä, että niillä on konsernialijäämä yli 1 000 euroa asukasta kohti. Joulukuussa on päätös pienistä kunnista, mutta myös keskiarvoista kaupungeista, kuten esimerkiksi Äänekoski, Raase ja Raasepori.

Uusina kriisikuntakriteereinä korostuu konsernitalinpäätöksessä kunnalla on viimeisessä kon-

sernitalinpäätöksessä alijäämä yli 1000 euroa asukasta kohti ja sitä edeltävissä vähintään 500 euroa, yksittäin nämä tiittä tipurtaamaan sen kriisikunnaksi.

Aiemmin konsernitasoon lasku ei kriisikunnan arviointimenetelmässä tarkoituksenaan vain peruskuntien heikkoa. Konsernitalinpäätöksessä lasketaan peruskunnan tilinpäätöksen lisäksi mukaan kunnan omistamat tytäryhtiöt ja osuudet kuntayhtymistä. Alijäämä puolestaan on kunnan ja kuntakonsernin tilinpäätöksistä kertyneiden tappioiden summa.

Valtiovarainministeriön tilinlaskun mukaan Markku Niininen ei pöytä-ylläpitävänä eura joulukuun, sillä osi kunnista on ennenkin ollut kriisikuntia, mutta joulukuun seurauksena on hänessä huolestuttava.

- Jos kunnat eivät reagoi nopeasti, meillä on aikamoinen määrä kriisikuntia muutamien vuodien päästä, Niininen huomauttaa.

Niisinen on myös huolissaan suurten kaupunkien mahdollisesta lutsombesta kriisikunniksi. Esimerkiksi Kuopio ja Kotka keikkovat tällä hetkellä avokuntayhdistyksen kriisikuntakriteerit tällä. Kuopiossa on kunnataseensa konsernitalinpäätöksessä 979 euroa asukasta kohti ja Kotkalla 969 euroa.

- Nyt on vielä aikaa, ja lo- ta-

lost pystyy ehkä hieman paremmin tekemään kokeneiksi, mutta kun puhutaan lähes 1000 euron alijäämästä, on sitä isollakin kaupungilla tekemistä, Niininen arvioi.

Niisinen mukaan kuntakonsernin lukuja tarkastellaan siksi, että näin voidaan arvioida kunnan talouden kokonaisuutta.

- Peruskunnan ja kuntakonsernin välillä voi olla sellaisia kunnan talouteen vaikuttavia eroja, jotka saattavat antaa peruskunnan tilinpäätöksessä ilmi positiivisen kuvan. Lisäksi edellä mainittujen järjestelyjen vuoksi eri kuntien tilinpäätökset eivät ole täysin vertailukelpoisia. Nyt kokonaisuus paljastuu, Niininen arvioi.

Jyväskylästä on konsernialijäämä tällä hetkellä 686 euroa asukasta kohti, mikä tekee yhteensä noin 92 miljoonaa euroa.

Jyväskylän talousjohtaja Ari Hiversalo kritisoi sitä, että kuntakonsernin alijäämä on osittain kriisikuntakriteerit. Hän toivoi, että eduskunta ei hyväksyisi uutta kuntalaki sellaisenaan.

- Suurten kaupunkien talousjohto ei ole päässyt osallistumaan tämän laien valmisteluun, esimerkiksi valmistelijointa on ollut teollisempaa. Jos nimityö on hahmottanut opena kunnia ajatellaan myös konsernia, voi sanoa, että he eivät

paljakaan tiedä kummitaloudellisuudesta. Hiversalo huomauttaa, Heikon talouden kuntien arviointimenetelyyn ei kriisikunnaksi joutaa jatkossa myöskin peruskunta ei pysty neljässä vuodessa kattamaan alijäämää.

Aiemmin riitti, että kunnalla oli rakennusmenetelmässään toimintakäsitteily, jolla alijäämä karrettiin.

Nyt alijäämä on todella ka- tetta.

Aiemmin kriisikuntakriteerit oli kausi, nyt määrä su- pustuvi neljän konsernialijää-

Kuopio-konsernille laadittu tasapainottamisohjelma

JYVÄSKYLÄ
Katri Nieminen

Kuopion talous- ja rahoitusjohtaja Toim Vainikainen kertoo, että Kuopio on saanut konsernialijää- jäännyt ovat pidemmän aikaa- llin talosta.

- Lyhyesti ja hyvin kärkeillä tällä kovanuon alijäämä selit- tyi valtaosin kaupungin omis- tuksessa olevien kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden käyttö- omistuspoistojen epäselmi- sestä vastaamaan kaupungin

märeiterin ja neljän vuoden alijäämän kattamiseksi vuod- den loppuun.

Niisinen mukaan kriisikun- nakkriteerien määrä on vähen- netty kaudesta neljään, koska vanhoissa kriisikuntakriteereis- sä oli jonkin verran päällekkäi- syyttä.

- Esimerkiksi velkaantenu- ssa oli kolme eri kriteeriä, jos kunnalla oli paljon velkaa, saattoi puolet kriteereistä täyt- tyä sen perusteella. Ehdotak- sessa yksinkertaistimme ja vä- hensimme kriteerien määrää, Niisinen kertoo.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

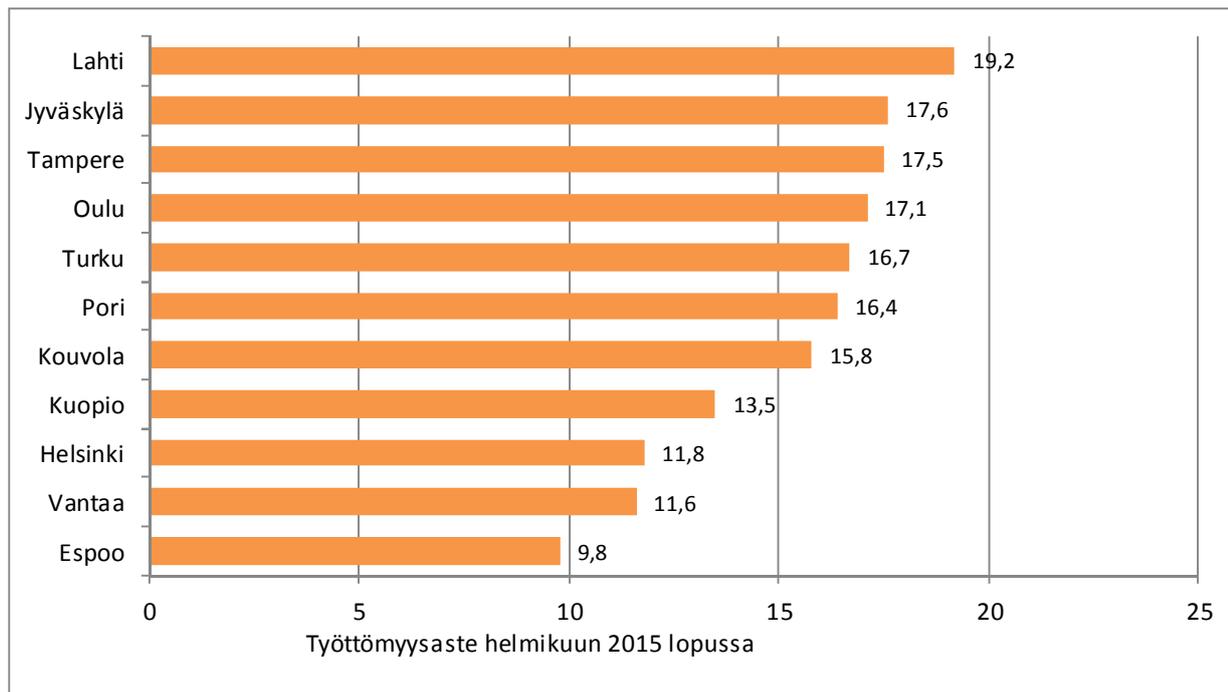
Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

Uusiksi uusia tekijät tarkas- tellaan myös kuntayhtymien al- jäämiä. Esimerkiksi saarantoi- sityksien on pyryttävä katta- maan alijäämiä neljässä vuod- dessa. Toinen soite-uudistus ehti- nolla voimaan ennen tätä, jos se toteutuu.

kuo- kunnat kriteerit on myös hollennetty. Tällä hetkellä kri- sisikuntakriteerit täyttää, mikäli kunnan veroprosentti on 0,5 prosenttiyksikköä keskimää- ristä korkeampi. Uusissa kri- teereissä kriteeri täyttyy vasta 1,0 prosenttiyksikköä poikkeaa- maan kohdalla.

Kuvio 22. Suurten kaupunkien työttömyysaste helmikuun 2015 lopussa

7 Miten tähän on tultu?

Kansantalous on sakannut¹⁶. Kuntien talous on ollut jatkuvaa alamäkiliustelua, jossa rata vaikeutuu kulman jyrkentyessä ja yllättävien käännteiden lisääntyessä. Kuvasin 90-luvun lopun kuntataloutta vuoristoradaksi¹⁷, jossa kunnalla saattoi jonain vuonna olla erittäin hyvät talouden tunnusluvut ja muutaman vuoden kuluttua heikot. Nyt ei paranemisesta ole paljon toivoa, on menty yhtä alamäkeä.

Kuntien talous heijastelee kansantalouden kehitystä ja valtion päätöksiä. Kuntien tulopohjaa on kavennettu ja tehtäviä lisätty heikoin laskelmin. Valtiovarainministeriö ei ole kyennyt pitämään ministeriöitä "kurissa", vaan ne ovat voineet lisätä kuntien tehtäviä ja monissa tapauksissa hyvin alimitoitetuin kustannusarvioin.

Kun valtiolla menee hyvin, jää siitä jotain kunnillekin. Talouspoliittiseen keskusteluun kestävyysvaje tuli vuoden 2007 eduskuntavaalien edellä. Vaalikeskusteluissa esillä olivat kuitenkin puolueiden kiistat jakovaran koosta eikä suinkaan kestävyysvajeen taltuttamisesta.

Toiveet eivät toteutuneet ja bruttokansantuote supistui (kuvio 1). Kansalle tarjottiin siitä huolimatta uusia palveluja ohjelman mukaan. Kuntien talous on ollut yhtä alamäkiliustelua koko hallituskauden.

¹⁶ Heikki Helin, Kuntatalouden pitkä alamäkiliustelu. Kuntalehti 2/2015.

Sakkaus on tila, jossa ilma-aluksen siipi menettää suuren osan nostovoimastaan ja alus lähtee vajoamaan.

¹⁷ Heikki Helin, Vuoristorata valtion tahdittamana. Kuntien talouden kehitys ja suurten kaupunkien talousarviot 1999. Helsingin kaupungin tietokeskus. tutkimuksia 1999:1.

Heikki Helin, Kunnallistalouden vuoristorata. analyysi KuntaSuomi 2004 –kuntien talouden tilasta 1998. Acta nro 115. KuntaSuomi 2004 –tutkimuksia nro 19.

Työttömien määrä on kasvanut. Korkeimmat työttömyysasteet suurista kaupungeista ovat Lahdessa, Jyväskylässä ja Tampereella. Vuoden 2012 lopussa Lahdessa, Kouvolassa ja Porissa oli työpaikkoja vähemmän kuin 90-luvun vaihteen lamavuosina.¹⁸

Velkaantumisen taustalla on yleisen taloustilanteen heikkenemisen lisäksi valtion toimenpiteet. Vuonna 2000 kuntien velka oli 3,8 miljardia ja 2013 se oli 13,8 miljardia euroa. Ennakkotieto vuoden 2014 lainakannasta on 14,8 miljardia euroa. Vastaavasti konsernivelkaa oli vuonna 2000 noin 12,7 miljardia vuonna 2013 jo 32,3 miljardia euroa.

Valtio on tasapainottanut talouttaan kuntien kustannuksella. Valtio leikkasi kuntien veropohjaa 2000-luvun vaihteessa 0,8 miljardilla eurolla. 2000-luvulla kunnilta on jäänyt tämän takia saamatta verotuloja enemmän kuin velka on kasvanut. Nykyinen hallitus vähentää valtionosuuksia kaikkiaan 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2015 mennessä. Lisäksi kuntien menoja ovat kasvattaneet uudet tehtävät. Vuosina 2012–2017 kunnilta jää saamatta valtionosuuksia 6,9 miljardia euroa.

Kunnat ovat joutuneet korottamaan tuloveroprosenttejaan. Vuosien 1997–2015 korotusten tuotto on 2,3 miljardia euroa Valtion toimenpiteiden vaikutusta olen kuvannut esimerkiksi julkaisussa *Miten tähän on tultu*¹⁹..

Kuntien menojen kasvu on osittain näistäkin syistä ollut nopeampaa kuin tulojen kasvu. Kasvu johtuu suureksi osaksi valtion kunnille asettamista uusista tehtävistä. Ongelma on tältä osin valtionhallinnossa. Kun valtio asettaa kunnille uusia tehtäviä ja leikkaa valtionosuuksia (nykyinen hallitus 1,5 miljardia euroa), keventää verotusta kuntien kustannuksella (Lipposen hallitukset 0,8 miljardia euroa) tai asettaa kunnille uusia tehtäviä heikoin kustannusvelvityksin tai lupaa palkankotuksia (2008), ei kuntien talous voi olla tasapainossa. Se ei johdu ainakaan yksinomaan kuntien huonosta taloushoidosta.

Velka on kasvanut, vaikka monissa kunnissa on toteutettu investointeja sellaisilla rahoitusratkaisulla, jotka eivät lisää velkaa tilastoissa. Näin on tehty siitä huolimatta, että erilaiset elinkaari- ja vuokrausmallit tulevat omaa lainanottoa kalliimmaksi. Jouduin toteamaan Päijät-Hämeen kuntien vuoden 2015 yhteenvedossa, että lainojen vertailu on aivan toivotonta. Maakunnassa parissa kunnassa investoidaan 2000 eurolla asukasta kohti ilman, että velka kasvaisi. (Etelä-Suomen Sanomat 4.1.2015).

Tilastoja ja kriisikuntakriteereitä olisi syytä kehittää niin, että velan lisäksi huomioitaisiin erilaiset vastuut. Nyt velan tilastollinen minimointi näyttää olevan keskeisessä asemassa.

Suuret kaupungit ovat voineet paikata talouttaan myös tulouttamalla omilta liikelaitoksiltaan. Helsinki on voinut tulouttaa vuosina 2000–2013 noin 2,5 miljardia euroa. Vastaavasti Lahti on tasapainottanut talouttaan Lahti Energialta saamallaan osingoilla. Samanlaisia järjestelyjä on tehty muissakin kaupungeissa, missä ne ovat olleet mahdollisia. Liikelaitoksilta tulouttaminen on kuitenkin korottanut asumisen kustannuksia, koska ne joutuvat korottamaan maksujaan. Nyt liikelaitokset on muutettava yhtiöksi, mistä johtuen tuloutus tulee vähenemään.

¹⁸ Heikki Helin, Kunnat suunnistavat sumussa - suurten kaupunkien talousarviot 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuskatsauksia 2014:5.

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_12_16_Tutkimuskatsauksia_5_Helin.pdf

¹⁹ http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/11_05_05_tutkimuskatsaus_2_Helin.pdf

Kun kunta siirtää omaisuutta ”taskusta toiseen”, joutuvat kuntalaiset sen maksamaan. siirto parantaa hetkeksi peruskunnan taloutta. Kuviossa 14 ja 15 on pari lahtelaista kommenttia siihen, että kaupunki myy yhtiölleen omaisuuttaan.

Olen seurannut suurten kaupunkien talouden ohella myös Päijät-Hämeen kuntien taloutta ja tehnyt talousarvioista ja tilinpäätöksistä yhteenvedot Etelä-Suomen Sanomiin 1980-luvulta alkaen. Pienissäkin kunnissa on viime vuosina järjestelty organisaatiota niin, että peruskunnan lainamäärä olisi mahdollisimman pieni.

Kriisikunnaksi vajoamassa olevan Kärkölen vuoden 2014 tilinpäätöstä kuvataan Etelä-Suomen Sanomissa seuraavasti: (25.3.2015)

Kärkölä katkaisi alijäämäputken. Valtion holhouksen partaalla ollut Kärkölä selätti viime vuonna talousongelmansa ainakin tilapäisesti. - - - Tulos oli vajaat neljä miljoonaa euroa ylijäämäinen. - - - Kärkölä perusti loppuvuodesta kiinteistöyhtiön ja myi sille kunnantalon, kirjaston ja nuorisotalon kiinteistöt tontteineen. Kauppa näkyy tuloslaskelmassa tulona. Kiinteistöjärjestely selittää valtaosan ylijäämästä. - - Perusteena oli välttää valtion holhoukseen joutumisen uhka. Kunta oli alun perin varautunut tekemään 3,5 miljoonaa euroa alijäämää.

Kuntien talouden vertailu on vaikeutunut, vaikka sitä on sanottu kehitettävän. Vuonna 2010 lukuja heilutteli pääkaupunkiseudun vesihuollon uudelleen organisointi. Vuoden 2013 tilinpäätökset kasvoivat ns. rytmihäiriön takia. Vuoden 2014 lukujen tulkintaa vaikeuttavat monet yhtiöittämiset ja kaupat (kts luku 2)

Kataisen hallitusohjelman kuntapolitiikan keskeinen tavoite oli turvata terveyden- ja vanhusten-huollon järjestämiseksi tarvittavat leveämmät hartiat. Se piti hoitua noin 70 vahvalla peruskunnalla. Kuntakokoa kasvattamalla piti saada lopetettua myös verokilpailun rampauttaneilla kaupunki-seuduilla kaavoituksessa tapahtuva kermankuorinta. Kolmanneksi tavoitteeksi mainittiin kuntien itsehallinnon ja lähidemokratian vahvistaminen. Hallituksen suunnitelmat eivät toteutuneet. Mitään nopeaa kuntien menojen vähenemistä ne tuskin olisivat saaneet aikaan. Kuntakoon kasvattaminen ei myöskään ole mikään oikotie kuntien menojen vähenemiseen.

Kuntien tulevaisuus näyttää hyvin epävarmalta. Nykyinen hallitus ei ole kyennyt vähentämään kuntien tehtäviä merkittävästi²⁰. Ilmeisesti uusi hallitus tulee leikkaamaan valtionosuuksia, mikä siirtyy lopulta kuntalaisten maksettavaksi korotettuina kunnallisveroina. Jos valtionosuuksia ei leikata suoraan, leikkauksia voidaan tehdä muuttamalla lakia ja jättää tekemättä kustannustenjaon tarkistuksia ja indeksitarkistuksia²¹.

²⁰ Kuntaliitto on huolissaan siitä, että ohjelmassa sovitut valtion toimet kuntien tehtävien ja velvoitteiden vähentämiseksi jäivät valtion arvion mukaan vain noin 350 miljoonaan euroon, eli noin kolmasosaan tavoitelluista miljardin euron säästöistä Valtion toimet kuntien tehtävien vähentämiseksi jäivät vajaiksi. (Kuntaliitto tiedottaa 11.3.2015)

²¹ Kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon turvaamiseksi on indeksitarkistusten ohella tehtävä neljän vuoden välein kustannustenjaon tarkistus. Vuoden 2001 tarkistuksessa 433 miljoonan erä päätettiin maksaa kunnille kahdessa erässä vuosina 2001 ja 2002. Alun perin tarkoitus oli jaksottaa maksu kolmelle vuodelle.

Vuoden 2005 tarkistuksen 502 miljoonaa jaettiin monelle vuodelle. Loppu oli aikomus siirtää seuraavalle hallituskaudelle. Lopulta tarkistus maksettiin kunnille kolmessa vuodessa. Kun valtio ei maksanut kunnille kustannustenjaon tarkistuksia ajallaan, vaan jaksotti niiden maksun usealle vuodelle, valtionosuuksia tosiasiallisesti leikattiin kyseisinä vuosina. Niinpä vuonna 2001 kunnilta jäi saamatta valtionosuutta 216 miljoonaa euroa ja vuosina 2005 ja 2006 lähes 600 miljoonaa euroa. Jostain syystä vuoden 2005 tarkistusmaksujen jaksottamisesta käytettiin harhaanjohtavaa nimeä pakkolaina. Kyse oli kuitenkin selkeästä valtionosuuksien leikkauksesta. Näin kunnilta leikattiin vuosien 2001 ja 2005 tarkistusten yhteydessä yli 800 miljoonaa euroa valtionosuuksia. (Heikki Helin, Tapausten kulku. Valtionosuus- ja verouudistukset ja uudistussuunnitelmat 1990-2006 ja valtion toimenpiteiden vaikutus kuntien talouteen. Helsingin kaupungin tietokeskus. tutkimuksia 4/2008.)

8 Yhteenveto: Suurten kaupunkien vuosi 2014

Suurten kaupunkien tilinpäätöstiedotteissa on ollut myönteinen pohjaväri. Sen mukaan taloudessa olisi tapahtunut lievä käänne parempaan. Useimpien kaupunkien perusteena tällaiseen tulkintaa oli tulos, joka oli plusmerkkinen seitsemällä kaupungilla. Kun otetaan mukaan tilikauden ylijäämäkin, se oli plussalla kahdeksassa kaupungissa. Toinen peruste oli se, että vuosi meni paremmin kuin talousarviota laadittaessa oli oletettu ja kolmas se, että tunnusluvut olivat edellisvuotta parempia.

Vuosi 2014 toteutui suurissa kaupungeissa hieman talousarvioissa ennakoitua parempana. Yhdeksän kaupungin tilinpäätöksen vuosikate oli tilinpäätöksessä suurempi kuin talousarvion vuosikate. Tilinpäätöksissä vuosikatetta kertyi 327 miljoonaa euroa enemmän kuin talousarvioissa oli arvioitu. Erosta lähes puolet muodostui Helsingissä. Vuosikate jäi kuitenkin 23 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin vuonna 2013. Viiden kaupungin vuosikate oli pienempi kuin vuonna 2013.

Tilikauden tulosta kertyi lähes 1,7 miljardia euroa. Talousarvioissa oli varauduttu lähes 200 miljoonan euron miinusmerkiseen tulokseen. Tuloksen vahvistuminen ei kuitenkaan johtunut siitä, että kaupunkien taloudessa meni paremmin, vaan lain edellyttämistä yhtiöittämisistä ja muista satunnaisista eristä. Yhtiöittämiset tilastossa näkyvät parantuneina tuloksina, kasvaneina investointimenoina ja käyttöomaisuuden myyntituloina. Pelkästään Helsingin ja Oulun yhtiöittämiset heijastuvat merkittävästi koko kuntatalouden tilastoihin.

Kaikkiaan kuusi kaupunkia korotti vuodelle 2014 veroprosenttiaan. Veroprosenttien korotuksen vaikutus oli noin 120 miljoonaa euroa. Kaupunkien verotulot kasvoivat edellisvuodesta 198 miljoonaa euroa. Tästä kunnan tuloveron osuus oli 60 miljoonaa euroa, yhteisöveron 92 miljoonaa euroa ja kiinteistöveron 46 miljoonaa euroa. Jos veroprosentteja ei olisi korotettu, tulovero olisi supistunut noin 40 miljoonaa euroa. Ainoastaan kahden kaupungin tulovero kasvoi, kun luvuista puhdistetaan korotuksen vaikutus.

Kaupungit joutuivat rahoittamaan investointejaan ottamalla lisää velkaa yli 400 miljoonaa euroa. Lainaa suurilla kaupungeilla oli 6,3 miljardia euroa. Eniten lainaa asukasta kohti on Lahdella ja Vantaalla sekä vähiten Espoolla ja Tampereella. Lainojen vertailussa on oltava hyvin varovainen, koska kunnissa on toteutettu investointeja sellaisin mallein, jotka eivät lisää kunnan velkaa.

Suurilla kaupungeilla on konsernivelkaa 16,1 miljardia euroa. Yli 7000 euroa asukasta kohti konsernilainaa on Vantaalla, Jyväskylässä, Lahdessa, Helsingissä, Kuopiossa ja Espoossa. Vähiten sitä on Kouvolassa. Suurten kaupunkien konsernilainat kasvoivat vuonna 2014 peräti 871 miljoonaa euroa.

Kuvio 23. Keskisuomalaisen etusivun otsikko 31.3.2015

Taulukko 8. Yhteenveto suurten kaupunkien tilinpäätöksistä vuonna 2014

	Asukas- luku	Tulovero- prosentti 2014	Vuosi- kate % poistoista	Laina- kanta e/asukas	Konserni- lainat e/asukas	Tilikauden tulos, milj. e
Helsinki	621 600	18,50	117,8	2 540	7 949	1 244,6
Espoo	265 646	18,00	99,6	1 339	8 251	-0,5
Tampere	223 134	19,75	94,0	1 679	5 624	-19,3
Vantaa	210 720	19,00	102,7	5 305	9 461	2,1
Oulu	196 194	20,00	74,9	3 266	4 445	316,3
Turku	183 991	19,50	86,4	2 944	6 755	-3,9
Jyväskylä	135 803	20,00	74,4	2 990	8 105	-13,6
Kuopio	107 562	20,50	86,6	2 843	8 194	118,0
Lahti	103 811	20,25	151,5	5 854	8 526	21,0
Kouvola	86 477	20,00	24,0	2 069	3 848	8,2
Pori	83 528	19,25	97,7	2 774	5 110	21,3

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuviot

1. Vuosikate prosenttia poistoista vuonna 2013
4. Investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2013
3. Helsingin Sanomien uutinen Vantaan taloudesta (15.3.2014)
4. Tilinpäätösuutisten otsikoita (Etelä-Suomen Sanomat, Kouvolan Sanomat ja Satakunnan Kansa, Turun Sanomat, Keski-suomalainen)
5. Kunnallisveron rytmihäiriö (Kuntaliitto)
6. Vuonna 2013 tilitettyjen kunnallisverojen kasvun taustatekijöitä (Kuntaliitto)
7. Tuloveroprosentit 2009 ja muutokset vuosina 2010, 2011, 2012 ja 2013
8. Verotulojen muutos vuonna 2013, prosenttia
- 9a. Arvio verokevennysten vaikutuksesta kuntien verotuloihin 1997–2014, miljoonaa euroa (Kuntaliitto)
- 9b. Verokevennysten ja tuloveroprosenttien muutosten vaikutus kuntien talouteen 1997–2014, miljoonaa euroa (Kuntaliitto)
- 9c. Hallitusohjelman, kehysriihen 23.3.2012 ja kehysriihen 21.3.2013 päätösten vaikutus kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen, miljoonaa euroa (Kuntaliitto)
10. Lainat euroa/asukas vuonna 2013
11. Etelä-Suomen Sanomat Lahden lainamäärän vertailuongelmista (28.3.2014)
12. Konsernilainat euroa/asukas vuonna 2013
13. Kuntatalouden tulosta parantaneita tekijöitä vuonna 2013 (Kuntaliitto)
14. Helsingin Energian tulokset kaupungille vuosina 2000–2013 (Helsingin Sanomat 21.3.2014)
15. Etelä-Suomen Sanomien uutinen Lahti Energian tuloksesta (21.2.2014)

Taulukot

1. Tulorahoituksen riittävyyden osatekijöitä vuonna 2013 (miljoonaa euroa)
2. Verotulojen muutos prosentteina vuonna 2013
3. Taseen tunnuslukuja vuonna 2013
4. Lainat miljoonaa euroa vuosina 2000–2013
5. Konsernien tunnuslukuja 2013
6. Konsernilainat 2000–2013 (miljoonaa euroa)
7. Yhteenveto suurten kaupunkien tilinpäätöksistä vuonna 2013

Liite 1. Kuntaliitokset²²

Kuntien talouteen vaikuttavat kuntaliitokset. Suuret kaupungit ovat olleet osallisina seuraavissa kuntaliitoksissa 2000-luvulla:

- 2005 Kuopio ja Vehmersalmi
- 2009 Oulu ja Ylikiminki
Jyväskylä, Jyväskylän mlk ja Korpilahti
Kouvola, Anjalankoski, Kuusankoski, Valkeala, Jaala ja Elimäki
- 2010 Pori ja Noormarkku
- 2011 Kuopio ja Karttula
- 2013 Oulu-Haukipudas-Kiiminki-Oulunsalo-Yli-li
Kuopio ja Nilsjä
- 2015 Kuopio ja Maaninka

22

Liite 2a. Verotulot ja valtionosuudet vuonna 2014 (miljoonaa euroa)

2014	Asukasluku	Tulovero- prosentti	Verotulot	Tulovero	Yhteisö- vero	Kiinteistö- vero	Valtion- osuudet	Vero- rahoitus
Helsinki	621 600	18,50	2 951,9	2 435,1	309,8	206,7	250,6	3 202,6
Espoo	265 646	18,00	1 332,8	1 137,0	121,0	74,7	29,8	1 362,5
Tampere	223 134	19,75	870,1	743,5	62,8	63,6	300,5	1 170,6
Vantaa	210 720	19,00	923,6	784,2	70,4	68,9	140,2	1 063,8
Oulu	196 194	20,00	708,2	631,5	32,9	43,8	230,3	938,5
Turku	183 991	19,50	708,3	582,9	78,5	47,0	273,7	982,0
Jyväskylä	135 780	20,00	483,7	423,9	20,4	39,4	145,1	628,8
Kuopio	107 562	20,50	405,7	352,7	19,2	33,8	149,1	554,8
Lahti	103 811	20,25	385,8	334,9	22,5	28,3	149,3	535,0
Kouvola	86 477	20,00	322,2	278,7	18,2	25,3	164,0	486,1
Pori	83 528	19,25	297,1	258,4	17,7	20,9	136,5	433,6
2014	2 218 443	19,55	9 389,3	7 962,8	773,4	652,4	1 969,0	11 358,4
2013	2 192 415	19,14	9 191,1	7 903,0	681,4	606,1	2 083,7	11 274,9

Liite 2b. Veroprosenttien muutokset 2014

	Tuloveroprosentti		Yleinen kiinteistö- vero-%		Vakituinen asuin- rakennus		Muu kuin vakituin asuinrakennus	
	2014	Muutos	2014	Muutos	2014	Muutos	2014	Muutos
	prosenttiyksikköä		prosenttiyksikköä		prosenttiyksikköä		prosenttiyksik	
Espoo	18,00	0,25	0,60		0,32		0,70	
Helsinki	18,50		0,80		0,32		0,80	
Vantaa	19,00		1,00		0,32		1,00	
Turku	19,50	0,75	1,00		0,32		0,70	
Pori	19,25		0,90		0,50		1,10	
Tampere	19,75	0,75	1,05		0,50	0,05	0,90	
Lahti	20,25	0,75	1,00		0,50		1,00	
Kuopio	20,50	1,00	1,30		0,52		1,10	
Jyväskylä	20,00		1,15		0,50		1,10	
Oulu	20,00	0,75	0,95		0,40		0,90	
Kouvola	20,00		1,35		0,55		1,15	
Koko maa	19,74	0,36	0,94	0,02	0,43	0,02	1,05	0,02

Liite 3. Heikki Helinin tietokeskuksen sarjoissa ilmestyneet suurten kaupunkien talousarvioiden ja tilinpäätösten yhteenvedot 1993–2014

Tilinpäätösyhteenvedot

Vyötä ja verotusta kiristämällä. Suurten kaupunkien vuoden 1993 tilinpäätökset. Tutkimuksia 1994:8.

Velkakierre oikeni. Suurten kaupunkien vuoden 1994 tilinpäätökset. Tutkimuksia 1995:6.

Yhteisövero yllätti kunnat. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 1995 ja toiminnoittaiset menot 1994. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1996:10.

Laskua odotellessa. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 1996 ja pohdiskelua talouden tunnusluvista vuoden 1997 talousarvioiden perusteella. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1997:4.

Kunnallisvero väheni, yhteisövero kasvoi. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 1997, kuntien talousarviot 1998 ja yhteisöveron jako-osuuksien muutos. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1998:5.

Heikot vahvistuivat. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 1998 ja talouden taustat. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1999:7.

Kaupungit myötäisessä. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 1999, talouden taustat ja kuntien talousarviot 2000. Helsingin kaupunkien tietokeskuksen tutkimuksia 2000:3.

Verotulokirjaus vaikeuttaa tulkintaa. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2000. Helsingin kaupungin tietokeskus. Verkkojulkaisu 27.3.2001. ISBN 951-718-598-7.

Ei mikään kovin suuri yllätys. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2001. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisu 2002:5.

Ahdinkoon ajettu Helsinki. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2002. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisu 2003:9.

Verotulot hiipuivat. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisu 2004: 6.

Menokasvu velaksi. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2004. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisu 2005:14.

Valtio vei välistä. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2005. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisu 2006:12.

Tulorahoitus ei riitä. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2006. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2007:4.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/07_03_27_Tutkkats_4_Helin.pdf

Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2007. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2008:6.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/08_04_01_tutkkats_6_helin.pdf

Ennen notkahdusta. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2008. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2009:3.

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_03_31_Tutkkats_3_Helin.pdf

Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2009: Äkkipysähdys. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2010:2.

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/10_03_30_Tutkimuskatsaus_2_Helin.pdf

Pelättyä parempi vuosi. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2010. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2011:1.

http://www.hel.fi/wps/portal/Tietokeskus/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Tieke/fi/tiedotteet/Tiedotevarasto/Tiedote_5_5_11_Helin

Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2011. Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuskatsauksia 2012:3

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/11_03_30_Tutkimuskatsaus_1_Helin.pdf

Valtio velkaannuttaa kunnat. Suurten kaupunkien tilinpäätökset 2012. Helsingin kaupungin tietokeskuksen Tutkimuskatsauksia 2013:4

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/13_04_09_Tutkkats_4_Helin.pdf

Kertaerät kaunistivat lukuja. suurten kaupunkien tilinpäätökset

2013. http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_04_02_Tutkimuskatsauksia_2_14_Helin.pdf

Talousarvioyhteenvedot

Vuoden 1994 talousarviot: Valtio siirsi velanottoa kunnille. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1994:1.

Valoa tunnelin päässä? Suurten kaupunkien vuoden 1995 talousarviot. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1995:1.

Kunnilla menee hyvin, kuntalaisilla huonommin. Suurten kaupunkien vuoden 1996 talousarviot ja palvelukustannusten vertailu 1993 sekä kuntien vuoden 1994 tilinpäätökset. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1996:1.

Kunnallistalous – valtiontalouden jakojäännös? Kuntien tilinpäätökset 1995, suurten kaupunkien toiminnoittaiset menot 1995 ja talousarviot 1997. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 1997:3.

Kunnallistalous kiristyy. Kuntien tilinpäätökset 1996, suurten kaupunkien toiminnoittaiset menot 1996 ja talousarviot 1998. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 1998:2.

Vuoristorataa valtion tahdittamana. Kuntien talouden kehitys ja suurten kaupunkien talo-

usarviot 1999. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 1999:1.

Suurten kaupunkien talousarviot 2000 ja Manner-Suomen kuntien tilinpäätökset 1998. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2000:1.

Kaupungeissa varovaista optimismia. Suurten kaupunkien talousarviot 2001, palvelukustannukset 1999 ja Manner-Suomen kuntien tilinpäätökset 1999. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 2001:1.

Suurten kaupunkien talousarviot 2002: Kuntien resurssien uusjako. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2002:1.

Suurten kaupunkien talousarviot 2003: Kunnallistalouden vakautus ja Helsingin notkahdus. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2002:16.

<http://www.hel.fi/tietokeskus/tutkimuksia/helin051202.pdf>

Suurten kaupunkien talousarviot 2004: Suurten kaupunkien talous kiristyy. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2004:1.

http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/04_01_19_helin_vj1.pdf

Nousua ei luvassa. Suurten kaupunkien talousarviot 2005. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2004:37.

http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/04_12_23_Helin_vj37.pdf

Suurten kaupunkien talousarviot 2006. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2005:44.

http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/05_12_15_Helin_Vj44.pdf

Investoinnit edelleen velaksi. Suurten kaupunkien talousarviot 2007. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2006:40.

http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/06_12_19_Helin_vj40.pdf

Suurten kaupunkien talousarviot 2008. Tutkimuskatsauksia 2007:11

http://www.hel2.fi/tietokeskus/julkaisut/pdf/07_12_20_Tutkkats_11_Helin.pdf

Arvioita ja arvauksia. Suurten kaupunkien talousarviot 2009. Tutkimuskatsauksia 2008:7.

http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/08_12_17_Tutkkats_8_Helin.pdf

Veron korotus – velan lisäys – yönkiristys. Suurten kaupunkien talousarviot 2010. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuskatsauksia 2009:9.

http://www.hel2.fi/Tietokeskus/julkaisut/pdf/09_12_17_Tutkimuskatsaus_9_Helin.pdf

Velkaa lisää. Suurten kaupunkien talousarviot 2011. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2010:9.

http://www.hel.fi/wps/portal/Tietokeskus/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/tieke/fi/Julkaisut/Tutkimukset

Suurten kaupunkien talousarviot 2012. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2011:5

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_12_19_Tutkimuskatsauksia_5_Helin.pdf

Kunnat velkakierteessä. Suurten kaupunkien talousarviot 2013. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuskatsauksia 2012:7

http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/12_12_18_Tutkkats_7_Helin.pdf

Kuntien kujanjuoksu. Suurten kaupunkien talousarviot 2014, Tutkimuskatsauksia 2013:7

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/13_12_19_Tutkimuskatsauksia_7_Helin.pdf

Kunnat suunnistavat sumussa - suurten kaupunkien talousarviot 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus, Tutkimuskatsauksia 2014:5.

http://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/14_12_16_Tutkimuskatsauksia_5_Helin.pdf

Liite 4. Talousarviotiedotteet tai kaupungin johtaja katsaus

Helsingin kaupungin tilinpäätös 2014: Tuottavuus nousi ja menojen kasvu hidastui

19.3.2015 13:07 | Helsingin kaupunginkanslia

”Helsinki pystyi tehostamaan toimintaansa ja hidastamaan menojen kasvua tilinpäätös-vuonna 2014. Tällä tavoin Helsingin kaupunki on omalta osaltaan kuronut umpeen julkisen talouden kestävyysvajetta”, sanoo kaupunginjohtaja Jussi Pajunen Helsingin kaupungin vuoden 2014 tilinpäätöksestä.

Kaupungin toimintamenot ilman liikelaitoksia kasvoivat 0,6 prosenttia. ”Suunta on oikea. Kaupunginvaltuusto on strategiaohjelmassa linjannut, että velkaantumiskehitystä hidaste-taan pitämällä emokaupungin käyttömenojen reaalikasvu asukasmäärän kasvun mukaise-na, vähennettynä vuotuisella yhden prosentin tuottavuuden parantamistavoitteella sekä rahoittamalla nykyistä merkittävästi suurempi osuus investoinneista tulorahoituksella ja kiinteän omaisuuden myyntituloilla”, Jussi Pajunen jatkaa.

Yhtiöittämisten vaikutus tilinpäätökseen on merkittävä

Tilikauden tulokseen sisältyy Helsingin Energia -liikelaitoksen ja Helsingin Satama -liikelaitoksen yhtiöittämisistä aiheutuva 1 056 miljoonan euron suuruinen kirjanpidollinen myyntivoitto, joka kirjautuu tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin ja lisää vuoden 2014 tilikauden tulosta myyntivoiton määrällä. Yhtiöittämisten kirjanpidolliset vaikutukset mu-kaan lukien vuoden 2014 tilikauden tulos oli 1 244,6 miljoonaa euroa ja ylijäämä 1 633,2 miljoonaa euroa. Palmia-liikelaitoksen henkilöstöruokailu-, kiinteistö-, siivous- ja turvapal-velutoimintojen yhtiöittämisessä tasearvojen katsottiin vastaavan käyviä arvoja, joten kir-janpidollista myyntivoittoa ei syntynyt.

Yhtiöittämiset toteutettiin niin, että liikelaitosten omaisuus siirrettiin perustettuihin yhtiöihin apporttiluovutuksella yhtiöiden osakkeita vastaan ja osin liiketoimintakaupalla niin, että kaappasumma jäi pitkäaikaiseksi lainaksi yhtiölle. Yhtiöittämisjärjestelyissä omaisuuserät siirrettiin yhtiöille käyvästä arvoista. Yhtiöittämiset eivät vaikuttaneet merkittävästi kaupun-gin rahoitukselliseen asemaan 2014.

Helsingin kaupungin investointien tulorahoitusprosentti vuonna 2014 oli 18 prosenttia (in-vestointimenot 2 720,9 miljoonaa euroasisältään osakkeiden yhteenlasketut 2 172,3 mil-joonan euron merkintähinnat). Yhtiöittämisen kirjanpidolliset vaikutukset eliminoiden vertai-lukelpoinen investointien tulorahoitusosuus oli 87 prosenttia (investointimenot 548,5 mil-joonaa euroa).

Vuosikate oli 480,7 miljoonaa euroa. Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettä-väksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate kattoi poistot 117-prosenttisesti. Vuosikate ilman liikelaitoksia ja rahastoja oli 212,3 miljoonaa euroa ja kattoi poistoista 75 prosenttia. Perusoletuksena pidetään, että kunnan tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate kattaa poistot. Yhtiöittämisten kirjanpidolliset vaikutukset tuloslaskelmassa eivät vaikuttaneet vuosikatteeseen.

Verotulot

Verotuloja kertyi 2 951 miljoonaa euroa, 45,6 miljoonaa euroa eli 1,7 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Kunnallisveroa kertyi 2 435,1 miljoonaa euroa, kun veroprosentti oli 18,5. Kunnallisveroa kertyi 7,0 miljoonaa euroa eli 0,3 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Yhteisöveron tuotto nousi 41,2 miljoonaa euroa eli 15,4 prosenttia edellisestä vuodesta. Kiinteistöveroa kertyi 206,7 miljoonaa euroa; kasvua edellisvuodesta oli 11,4 miljoonaa euroa eli 5,8 prosenttia.

Helsingin saamat valtionosuudet olivat 250,6 miljoonaa euroa ja ne vähenivät edellisvuodesta 25 miljoonalla eurolla.

Kaupungin maksuvalmius oli vuoden lopussa 44 päivää. Se tarkoittaa, että kaupunki pysyy maksamaan laskut, palkat ja muut kulut 44 päivän ajan, vaikka kaupungin kassaan ei tulisi rahaa. Rahavarat kasvoivat vuoden alun tilanteesta 86,6 miljoonalla eurolla.

Lainaa oli 2 540 euroa asukasta kohden, edellisenä vuonna luku oli 2 446 euroa. Lainakanta oli vuoden 2014 lopussa hieman alle 1,6 miljardia euroa. Kasvua edellisestä vuodesta oli 70 miljoonaa euroa.

Omavaraisuusaste oli 78 prosenttia. Kaupungin omavaraisuusaste on pysynyt viime vuodet 75 prosentin yläpuolella, kun kuntataloudessa keskimääräinen tavoite on 70 prosenttia.

Taseen loppusumma oli 13 556,2 miljoonaa euroa. Kasvua edellisestä vuodesta on 1 300 miljoonaa euroa. Omaa pääomaa kerrytti tilikauden ylijäämiin kirjautunut yhtiöittämisistä saatu myyntivoitto.

Aikataulu

Kaupunginhallitus käsittelee tilinpäätöstä maanantaina 23.3.2015, allekirjoittaa tilinpäätöksen ja lähettää sen tilintarkastajille. Kaupunginvaltuusto hyväksyy tilinpäätöksen 17.6.2015.

Lisätiedot:

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen, puh. (09) 310 36000, 050 310 4664

Rahoitusjohtaja Tuula Saxholm, puh. (09) 310 36250, 050 511 0264

Espoon talous kehittyi suunnitellusti

27.3.2015 klo 8.29

Espoon kaupungin talous kehittyi suunnitellusti, todetaan maanantaina kaupunginhallituksen käsittelyyn tulevassa vuoden 2014 tilinpäätöksessä. Kulujen kasvu on hidastunut, vaikka asukasmäärä kasvoi 4 850 henkilöllä, mikä on suurin lisäys vuosikymmeneen. Asukasmäärä vuoden lopussa oli 265 646 henkilöä.

Kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden 2014 lopussa 14 051 henkilöä ja se kasvoi vuoden aikana maltillisesti 81:llä. Asukas- ja asiakasmäärien kasvaessa henkilöstön työn tuottavuus on parantunut merkittävästi. Johtamisen kehittäminen tuottaa tuloksia, ja esimerkiksi sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeistä johtuvat varhemaksut alenivat.

Talouden tasapainotus ja tuottavuusohjelmaa toteutetaan kaikilla toimialoilla. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimessa pystyttiin lyhentämään terveyskeskusten jonoja ja parantamaan tuottavuutta, sivistystoimessa luotiin aikuiskoulutuksen kokonaisuus, teknisessä toimessa saavutettiin maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyvät MAL-tavoitteet ja palveluliiketoimen tuottavuus parani. Ohjaamo perustetaan parantamaan nuorten työllistymistä. Espoolaisten tyytyväisyys palveluihin parani.

Tilikauden ylijäämäksi muodostui 6,1 milj. euroa. Vuosikatetta kertyi 117,1 milj. euroa ja poistot olivat 117,6 milj. euroa.

Toimintakulujen kokonaismäärä oli 1 627,8 milj. euroa. Kulut kasvoivat 54 milj. euroa eli 3,4 prosenttia. Merkittävimmät kuluerät olivat henkilöstökulut 628 milj. euroa (kasvua 2,4 %) ja palvelujen ostot 713,1 milj. euroa (kasvua 4 %). Suurin yksittäinen palvelujen osto oli erikoissairaanhoidon, johon käytettiin 240 milj. euroa.

Verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet yhteensä) kasvoi vain 1,1 prosenttia eli 15 milj. euroa. Verotuloja tilitettiin yhteensä 1 332,8 milj. euroa, mikä on 25,6 milj. euroa eli 2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2013. Valtionosuudet jäivät alkuperäisestä talousarviosta noin 1,7 milj. euroa ja niitä tilitettiin yhteensä 29,8 milj. euroa eli 10,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Toimintatuottojen kokonaismäärä oli 270,7 milj. euroa ja se laski edellisestä vuodesta 8 milj. euroa eli 2,9 prosenttia. Rahoitustuotot toteutuivat yli 26 milj. euroa suurempina kuin alkuperäinen talousarvio.

Kaupungin investointeja toteutettiin 334 milj. eurolla. Kaupungin lainamäärä vuoden lopussa oli 355,6 milj. euroa. Lainamäärä asukasta kohti oli 1 339 euroa.

Suuret liikenne-, rakennus- ja kaavoitushankkeet vahvistavat Espoon kilpailukykyä. Merkittävimpiä ovat Länsimetron rakentaminen sekä Otaniemi - Keilaniemi - Tapiolan alueen, Suurpellon, Finnoon, Espoonlahden ja Espoon keskuksen kehittäminen. Espoon kaupunkiradan ratasuunnittelu käynnistyi ja Länsimetron jatkon rakentaminen alkoi. Kestävää kehitystä ja ekologisia rakentamisratkaisuja kuten puurakentamista edistettiin.

Tampere: Vuoden 2014 tilinpäätös hyväksyttiin

30.03.2015 kello 13:52

Tampereen kaupungin viime vuoden tilikauden tulos on huomattavasti arvioitua parempi, mutta tavoitteeksi asetettua nollatulosta ei aivan saavutettu. Tilinpäätössiirtojen jälkeen alijäämäksi muodostui 18,1 miljoonaa euroa. Ilman satunnaisia eriä tulos on 4,9 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tilinpäätös hyväksyttiin ja allekirjoitettiin kaupunginhallituksessa 30.3.2015.

Kaupungin nettomenojen kasvu oli 0,5 prosenttia ja verorahoituksen 3,3 prosenttia. Tilinpäätöksen vuosikate oli 83,3 miljoonaa euroa, joka kattoi poistot 94,4 prosenttisesti.

Nettoinvestoinnit olivat 213,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2014 toiminnan ja investointien rahoitustarpeeksi muodostui 125,9 miljoonaa euroa, ja rahavarat vähenivät 144,9 miljoonaa euroa. Kaupungin lainakanta väheni 18,8 miljoonaa euroa vuodesta 2013. Asukaskohmainen lainamäärä oli vuoden lopussa 1 679 euroa.

Tampereen konsernitilinpäätökseen yhdisteltiin yhteensä 68 konserniyhteisöä: 47 tytäryhteisöä, neljä kuntayhtymää ja 12 konsernin kannalta olennaista osakkuusyhteisöä ja viisi säätiötä. Konsernin tilikauden tulos oli 18,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Konsernitaseen loppusumma oli viime vuoden lopussa 3 131,0 miljoonaa euroa. Konsernin omavaaisuusaste oli 45 prosenttia. Se laski kahdella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta. Konsernilla oli lainaa 1 255,0 miljoonaa euroa eli 5 624 euroa asukasta kohden. Lainamäärä nousi 26 euroa asukasta kohden.

Kaupunkistrategiasta johdetut toiminnalliset tavoitteet saavutettiin vuonna 2014 pääosin. Heikosta yleisestä taloustilanteesta ja sen heijastusvaikutuksista johtuen osalla tytäryhtiöistä ja -yhteisöistä talouden tavoitteet jäivät saavuttamatta. Suurimmat poikkeamat liittyvät kaupungin taloustavoitteisiin. Nettomenojen kasvua saatiin kuitenkin hidastettua selvästi.

Joukkoliikenteen matkustajamäärä väheni lähes prosentilla edellisvuodesta. Lisäksi kaupungin omien kiinteistöjen energiankulutus pieneni tavoitetta vähemmän. Kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja valmistui alle puolet tavoitteesta. Tampereen työttömyysaste nousi vuoden lopussa 18,0 prosenttiin.

Rakennemuutoksiin (TOP10) liittyvät tavoitteet saavutettiin hyvin. Kaupungin oman tuotannon avoimen varhaiskasvatuksen osuus ja palvelusetelipäivähoidossa olevien lasten määrä nousivat yli tavoitteiden. Samoin nousi perhehoidon osuus sijaishuollosta. Ikäihmisten palvelurakennetta uudistettiin tavoitteen mukaisesti kotona asumista tukevaksi.

Erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon palveluketjuja uudistettiin yhteistyössä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Myös perusterveydenhuollon osuus terveydenhuollon kustannuksista nousi yli tavoitetason. Säästötoimenpiteistä huolimatta hoito- ja sosiaalitaaku toteutuivat lähes kokonaan. Lastensuojelutarve selvitettiin määräjassa 97,4 prosentissa tapauksista.

Tampereen kaupungin vuoden 2014 toiminnasta ja taloudesta on laadittu vuosikertomus, joka sisältää toiminnan keskeiset tapahtumat sekä yhteenvetotietoja kaupungin ja konsernin taloudesta. Vuosikertomukseen voi tutustua kaupungin verkkosivuilla [tampere.fi](http:// tampere.fi).

» [Vuosikertomus 2014 \(e-julkaisu\)](#)

Turku: Kertaluontoiset erät kasvattivat tuloja

Vuoden 2014 lopulla toteutettiin Turun TeknologiaKiinteistöt Oy:n kanssa ns. välilliseen omistusjärjestelyyn liittyen merkittävät kiinteistö- ja osakekaupat. Satunnaisena tuottona tulokseen kirjattiin em. järjestelyihin liittyvien kohteiden myyntivoittoja 9,1 miljoonaa euroa. Lisäksi satunnaisiin tuottoihin sisältyy kaupunginteatterin ja ammattikorkeakoulun yhtiöittämisen yhteydessä myydyn irtaimiston kauppahinta 0,9 miljoonaa euroa.

Välilliseen omistusjärjestelyyn liittyvistä kiinteistö- ja osakekaupoista kertyi yhteensä 33,6 miljoonaa euroa luovutustuloa kaupungin kassaan. Myyntijärjestelyllä vapautettiin pääomia investointien rahoittamiseen ja velan määrä jäi vastaavasti pienemmäksi.

– Viime vuoden myönteisestä kehityksestä huolimatta kaupungin talous ei kuitenkaan ole vielä tasapainossa. Tulos sisältää edelleen runsaasti kertaluonteisia eriä, joita ilman tilinpäätös olisi ollut alijäämäinen. Ilman välillisen omistuksen järjestelyjä korolliset velat olisivat kasvaneet yli 70 miljoonaa euroa, kaupunginjohtaja Randell muistuttaa.

– Suunnitelmakauden 2015–2018 keskimääräiset investoinnit ovat 78,3 miljoonaa euroa vuosittain. Tulorahoitus ei tule riittämään investointien rahoitukseen ja velkaantuminen kasvaa edelleen, jos vuosikate ei kehity myönteisempään suuntaan.

– Taloussuhdanteen odotetaan jatkuvan haastavana, jonka vuoksi verotulot kasvavat hitaasti ja valtionosuustulot supistuvat. Palvelujen kysyntä tulee kasvamaan ikärakenteen muuttuessa. Työttömyys tulee pysymään korkeana. Toimintamenot kasvavat edelleen ilman toimintojen jatkuvaa analysointia ja tehostamista. Kaupungin toiminnan tulee muuttua pysyvästi vielä nyt tehtyjä toimenpiteitä enemmän, kaupunginjohtaja Aleksi Randell toteaa.

Keskeiset talousluvut

Kaupungin nettokäyttömenot olivat yhteensä 959,1 miljoonaa euroa. Ne kasvoivat 14,6 miljoonalla eurolla (+ 1,5 % vertailukelpoinen muutos) edellisvuoteen verrattuna.

Henkilöstökulut olivat 533,1 miljoonaa euroa. Henkilöstökulut olivat lähes edellisen vuoden tasolla. Henkilötyövoima väheni vuoden aikana 37,4:llä. Palkat nousivat 0,8 prosenttia. Palkankorotusten kustannusvaikutus henkilöstökuluihin oli noin 0,6 prosenttia. Palvelujen ostot olivat yhteensä 524,8 miljoonaa euroa. Kasvu edelliseen vuoteen oli noin 18 miljoonaa euroa miljoonaa euroa (+ 3,6 %).

Talousarvion mukaan vuoden 2014 verotulojen kokonaistavoite oli 710,5 miljoonaa euroa ja verotuloja tilitettiin yhteensä 708,3 miljoonaa euroa. Verotulot kasvoivat 28,1 miljoonaa euroa (4,1 %). Ansiotulojen kunnallisveroa tilitettiin 582,9 miljoonaa euroa, eli 19,2 miljoonaa euroa (3,4 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Veroprosentin korotuksen laskennallinen minimitalavoite + 4 prosenttia ei toteutunut. Yhteisöveroa tilitettiin 78,5 miljoonaa euroa, mikä on 6,2 miljoonaa euroa (+ 8,5 %) edellisvuotta enemmän. Kiinteistöveroa tilitettiin 47,5 miljoonaa euroa (+ 2,8 miljoonaa euroa/6,2 %).

Valtionosuustulot laskivat edellisvuodesta 6,6 miljoonalla eurolla, mikä on seurausta kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tehdyistä lisäleikkauksista. Leikkaus lisäsi kaupungin omaa vastuuta toiminnan rahoittamisesta vastaavalla määrällä. Valtionosuustulot olivat yhteensä 273,7 miljoonaa euroa.

Kaupungin vuosikate oli 50,5 miljoonaa euroa. Vuosikate ei kattanut suunnitelmanmukaisia poistoja, jotka olivat 58,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin investoinnit

Kaupunki investoi vuonna 2014 yhteensä 78,6 miljoonalla eurolla. Uus- ja laajennusinvestoinnit olivat yhteensä 30,6 miljoonaa euroa, korvaus- ja perusparannusinvestoinnit olivat yhteensä 31,5 miljoonaa euroa. Kiinteän omaisuuden hankinnat olivat noin 6 miljoonaa euroa.

Vuoden 2014 aikana kaupunkikuvassa selvimmin näkyneet kehityshankkeet olivat Telakkarannassa ja Raunistulassa sekä Kakolan alueella, missä vuoden aikana saatiin katu- ja kunnallistekniikkatyöt valmiiksi. Infrainvestointien osalta merkittävimmät kohteet olivat Suikkilantie, Telakkaranta, Kakola sekä Iso-Haarlan ja Vakiniitun pientaloalueet.

Tilainvestoinneista merkittävimmät hankkeet olivat Kombikoulu (Braheskolan), Heinikonkadun päiväkotit, Pallivahan koulu, Rieskalähteen koulu ja Aurakatu 11.

Toiminnan rahoitus

Varsinaisen toiminnan tulorahoitus ei riittänyt investointien omahankintamenojen kattamiseen. Tulorahoituksella katettiin 67,6 prosenttia investoinneista. Toiminnan ja investointien nettokassavirta on 7,9 miljoonaa euroa positiivinen.

Lainakannan kasvu oli 42,7 miljoonaa euroa. Pitkäaikaista lainaa nostettiin kaupunginvaltuuston myöntämän lainannostovaltuuden mukaisesti 100 miljoonaa euroa. Lainakanta oli vuoden päättyessä 541,7 miljoonaa euroa. Lainat/asukas vuoden vaihteessa oli 2.944 euroa (2.740 euroa/asukas TP 2013). Korolliset nettovelat pysyivät edellisen vuoden tasolla ollen 58,5 miljoonaa euroa.

Kaupungin maksuvalmius säilyi vuoden aikana hyvänä.

Kaupungin henkilöstö

Vuoden 2014 lopussa Turun kaupungin palveluksessa oli yhteensä 12 109 henkilöä (13 601 henkilöä 2013 lopussa), heistä kokoaikaisia 10 619 ja osa-aikaisia 1 490. Henkilötyövuosina mitattu työvoiman käyttö (koko henkilöstö) aikajaksolla 1.1.–31.12.2014 oli 11 010,4. Kokonaistyövoima väheni 37,4 henkilötyövuotta edelliseen vuoteen verrattuna.

Jyväskylän kaupungin tilinpäätös 2014: Taloudessa käänne parempaan

Tiedote 30.3.2015

- Jyväskylän kaupungin vuosikate toteutui selvästi talousarviota parempana vaikka alijäämää kirjattiin 13,3 miljoonaa
- Investoinnit pienuivat suunnitellusti ja lainakanta kasvoi 9,1 miljoonaa

Vuonna 2014 kaupungin päätöksenteossa ja julkikuvassakin korostui talouden tasapainottaminen. Onneksi toimenpiteet tuottivat myös tulosta ja kaupungin taloutta saatiin edelleen käännettyä oikeaan suuntaan.

- Viime vuoden tilinpäätös toteutuu selvästi talousarviota parempana, ja antaa siten myös hyvän pohjan tämän vuoden talousarvion pitävyyteen. Myös talouden tasapainon saavuttaminen ja velkaantumisen loppuminen asetetun tavoitteen mukaisesti vuonna 2017 näyttää realistiselta. Työtä se kuitenkin vielä vaatii ja tiukka taloudenpito jatkuu varmasti tulevinakin vuosina, sanoo kaupunginjohtaja Timo Koivisto.

Viime vuonna valmistui kuntarakennelain mukainen kuntajakoselvitys. Siinä selvittäjät esittivät Jyväskylän ja seudun kuuden muun kunnan yhdistämistä uudeksi kunnaksi vuoden 2017 alusta lähtien. Selvitys tuotti arvokasta taustamateriaalia, mutta sen aikana käyty keskustelu osoitti, ettei muista kunnista löydy yhdistymistahtoa. Jyväskylän kaupunginhallitus päättikin tammikuussa 2015 hylätä esityksen.

- Jatkossa kaupungin ei ole syytä aktiivisesti jatkaa kuntajakokeskustelua, vaan nyt on aika keskittyä oman toiminnan kehittämiseen, Koivisto linjaa.

Myös valtakunnallinen sosiaali- ja terveystuudistus oli viime vuonna merkittävästi esillä kaupungin toiminnassa ja päätöksenteossa. Vaikka valtakunnallinen hanke tämän vuoden alussa otti vähintäänkin aikalisän, ei sen pohjaksi Jyväskylässäkään tehty työ mene hukkaan.

- Keski-Suomen SOTE 2020 -hanke etenee ja valtakunnallisen uudistuksen pohjalta käynnistetty valmistelu näytti rohkaisevia merkkejä maakunnallisen yhteistyön toimivuudesta, sanoo Koivisto.

Kaikelle kaupungin toiminnalle oman leimansa antoi viime vuonna käynnissä ollut yhteistoimintamenettely. Sen lopputuloksena toteutettiin kohdennettuja henkilöstövähennyksiä. Yhteistoimintamenettely jatkuu edelleen johtamisjärjestelmän ja hallinnon tiivistämisen osalta. Toimet on tarkoitus saada päätökseen keväällä 2015.

Kaiken kaikkiaan viime vuoden tilinpäätös antaa hyvän pohjan kaupungin kehittämiselle ja uusille avauksille esimerkiksi elinkeinopolitiikassa. Kaupunkimme perustilanne on kuitenkin hyvä. Palvelut ovat talouden tiukkuudesta huolimatta edelleen yleisesti ottaen ja suurten kaupunkien vertailussa hyvällä tasolla.

- Kaupunki kasvaa, mikä kertoo siitä, että uusia työpaikkoja syntyy ja opiskelukaupunkina olemme edelleen vetovoimaisia. Myös mielikuva kaupungistamme on edelleen hyvä. Jos maassa ylipäättään jatkossa on menestyviä kaupunkiseutuja, niin Jyväskylä on varmasti yksi niistä, uskoo kaupunginjohtaja Timo Koivisto.

Asukasmäärän kasvu jatkuu

Vuoden 2014 lopulla jyvaskyläläisiä oli 135 780. Kaupungin asukasluku nousi 1 122:llä, mikä oli suhteellisesti kahdeksanneksi suurin kasvukehitys 15 suurimman kaupungin joukossa. Jyvaskylän seudun kasvu oli myös maan suurimpia Helsingin, Tampereen, Oulun, Turun ja Kuopion seutujen ohella. Jyvaskylän seutukunnan väestön osuus Keski-Suomen väestöstä on 65 % ja Jyvaskylän vastaava osuus 49 %.

Jyvaskylän väkiluvun kasvusta oli maahanmuuttoa nettomääräisesti 358 (353 vuonna 2013). Kuntien välisiä nettomuuttoa kertyi 246, joka oli 54 enemmän kuin vuotta aiemmin. Luonnollinen kasvu (541) oli edellisvuotta alhaisempi.

Päivähoito-, koulu- ja työikäisten jyvaskyläläisten määrät ovat edellisvuoden tasolla. Ikään-tyneiden määrä hieman kasvoi edellisvuodesta.

Asuntorakentamisen määrä on normalisoitunut vuoden 2009 notkahduksen jälkeen. Asuntoja valmistui vuonna 2014 yhteensä 1 192 vuosien 2010–2013 keskiarvon oltua 1 111. Koko rakennustuotanto oli 688 812 kuutiometriä, joka on noin 1,6 % vähemmän edellisvuoteen verrattuna. Vuonna 2014 myönnettyjen rakennuslupien kokonaisvolyymit olivat samalla tasolla kuin 2000-luvulla keskimäärin.

Vanhojen kerros- ja rivitalojen neliöhinta oli vuonna 2014 Jyvaskylässä 1 909 euroa ja vuosimuutos 0,1 % (vertailukaupungeissa 2 342 euroa ja 0 %, vertailukaupungit: Helsinki, Espoo-Kauniainen, Tampere, Vantaa, Oulu, Turku, Jyvaskylä, Kuopio, Lahti ja Kouvola). Keskineliövokra oli vuoden 2014 neljännellä vuosineljänneksellä Jyvaskylässä 12,05 euroa ja vuosinousu 4,3 %. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisissa vertailukaupungeissa (Tampere, Oulu, Turku, Jyvaskylä, Kuopio ja Lahti) vastaavasti 11,90 euroa ja 3,6 %.

Uusia jyvaskyläläisiä yrityksiä syntyi vuoden 2014 1.–3. vuosineljänneksellä 518. Vastaava luku vuonna 2013 oli 601. Jyvaskylä tarjosi vuonna 2012 eniten työpaikkoja terveys- ja sosiaalipalvelujen sekä tukku- ja vähittäiskaupan toimialalla (28,4 %). Seuraavaksi suurimmat toimialat olivat teollisuus ja koulutus (21,7 %). Työpaikkojen määrä väheni 1,2 % vuodesta 2011. Jyvaskylän suurimmat työnantajat ovat Jyvaskylän kaupunki, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Jyvaskylän yliopisto, Metso Oyj:n Jyvaskylän yksiköt sekä Keskimaa Osk.

Työttömyys jatkui edelleen korkeana. Työttömiä työnhakijoita oli Jyvaskylässä vuoden 2014 lopulla 12 041 eli 595 enemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömien miesten määrä kasvoi 2,6 %, naisten 8,8 % ja alle 25-vuotiaiden 13,3 %. Pitkäaikaistyöttömien määrässä (3 873) oli kasvua 22,0 %. Suomen 15 suurimmassa kaupungissa työttömyysaste oli vuoden lopulla keskimäärin 15,5 %, pääkaupunkiseudun ulkopuolisissa 16,6 % ja Jyvaskylässä 18,1 %.

Talouden tasapainottuminen etenee, tilikauden alijäämä kuitenkin 13,3 miljoonaa euroa

Jyvaskylän kaupungin vuosikate oli 39,6 miljoonaa eli 5,3 miljoonaa suurempi kuin edellisenä vuonna. Vuosikate toteutui 16,5 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota ja 12,3 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempana. Poistot ja arvonalentumiset olivat 52,8 miljoonaa euroa ja vuosikate kattoi niistä 74,4 prosenttia. Näin mitaten kaupungin

tulorahoitus ei edelleenkään ole tasapainossa. Tilikauden alijäämä oli 13,3 miljoonaa euroa ja lainakanta kasvoi 9,1 miljoonaa euroa.

Jyväskylän kaupungin talous toteutui parempana kuin vuoden 2014 talousarviota tehtäessä ennakoitiin. Käyttötalouden toimintakulut ylittivät alkuperäisen talousarvion 5,7 ja muutetun talousarvion 5.2 miljoonalla eurolla. Verotulot toteutuivat 1,6 miljoonaa euroa talousarviota suurempina. Käyttötalouden toimintatuotot toteutuivat 11,8 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota suurempina. Valtionosuuksia kertyi 0,8 miljoonaa euroa enemmän ja korkokulut olivat 3,3 miljoonaa euroa vähemmän kuin alkuperäisessä talousarviossa arviointiin.

Toimintakulut kasvoivat vain hieman

Edelliseen vuoteen verrattuna toimintatuotot kasvoivat 3,9 miljoonaa euroa (1,2 %) ja toimintakulut 3,6 miljoonaa euroa (0,4 %), joten käyttötalouden toimintakate parani 0,4 miljoonalla eurolla (0,1 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Perusturvapalvelujen toimintakulut kasvoivat 3,6 miljoonaa euroa (0,9 %) ja sivistyspalvelujen toimintakulut laskivat 0,3 miljoonaa euroa (0,1 %) vuoteen 2013 verrattuna.

Valtuustoon nähden sitovat määrärahat (toimintakate) toteutui yhteenlaskettuna 4,1 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempana. Talousarvio ylittyi vanhus- ja vammaispalveluissa 1,4 miljoonaa euroa, muut käyttötalouden määrärahat alittuivat.

Vakituisen henkilöstön määrä laski

Jyväskylän kaupungin palveluksessa työskenteli vuoden 2014 viimeisenä päivänä 6 391 vakituista työntekijää. Vuoden 2014 henkilöstösuunnittelua ja rekrytointeja ohjasi tavoite henkilöstöpoistuman hyödyntämisestä. Erityisesti kaupungin johtamisjärjestelmän ja organisaation muuttuessa tavoitteena oli hyödyntää johdon ja hallinnon vakituisen henkilöstön poistuma täysimääräisesti. Tavoite saavutettiin osittain. Kaupungin vakituinen henkilöstö väheni 110 työntekijällä, joista osa ennakoidun eläkepoistuman hyödyntämisen yhteydessä ja osa toimintojen yhdistämisellä ja uudelleen organisoitumisella. Yhteistoimintaneuvottelut koskivat Altek Aluetekniikka -liikelaitoksen henkilöstöä. Taustalla oli Kuokkalan ja Vaajakosken alueiden ylläpitötöiden ulkoistaminen ja oman toiminnan tehostaminen. Vakituiseen henkilöstöön kohdentui sopeuttamistoimenpiteinä irtisanomisia ja osa-aikaistamisia. Sopeuttamistoimenpiteet realisoituvat pääasiassa vuoden 2015 aikana. Kaupungin kokonaishenkilöstömäärä vuoden lopussa oli 6 707 työntekijää, joista vakituisia 6 391 ja määräaikaisia 316 työntekijää. Sijaisten määrä vähentyi edellisvuoteen verrattuna. Vakituudesta henkilöstöstä kokoaikaisesti työskenteli 88 % ja osa-aikaisesti 12 %.

Vuonna 2014 henkilöstömenot olivat 334 716 000 euroa. Ne olivat kokonaisuudessaan vuoteen 2013 verrattuna 281 000 euroa pienemmät. Sijaisten henkilöstömenot laskivat edelleen. Sijaisten käyttö oli jokaisena kuukautena vuotta 2013 vähäisempää. Esimerkiksi joulukuussa 2014 sijaisia oli 47 henkilötyövuotta vähemmän kuin joulukuussa 2013. Sijaisten henkilöstömenot olivat 2 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuonna 2013. Myös määräaikaisen henkilöstön menot olivat aiempaa pienemmät.

Verotulot kasvoivat vain vähän

Kaupungin verotulot olivat vuonna 2014 yhteensä 483,7 miljoonaa euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 5,6 miljoonaa euroa (1,2 %). Kunnan tuloveron tuotto kasvoi 1,2 miljoonaa euroa (0,3 %), kiinteistövero 2,1 miljoonaa euroa (5,5 %) ja osuus yhteisöveron tuotosta 2,3 miljoonaa euroa (12,5 %) edelliseen vuoteen verrattuna.

Valtionosuudet olivat 145,1 miljoonaa euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 0,8 miljoonaa euroa (0,6 %). Kuntien valtionosuuksia leikattiin 362 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2013 eli yhteensä 1 118 miljoonaa euroa.

Investointien määrä laski edelleen

Investointien määrä oli yhteensä 40,4 miljoonaa euroa mikä on 11 miljoonaa (21,4 %) vähemmän kuin vuonna 2013. Suurimmat investointikohteet olivat Palokan terveysasema (2,7 M€) ja Puistokoulun peruskorjaus (2,4 M€).

Lainamäärän kasvu on tasaantumassa

Kaupungin lainakanta oli vuoden lopussa 406,1 miljoonaa euroa eli 2 990 euroa asukasta kohti. Lainakanta kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 9,1 miljoonaa euroa (43 euroa/asukas). Muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna lainojen määrä on suuri. Tilinpäätösten ennakkotietojen mukaan kuntien yhteenlaskettu lainakanta asukasta kohden oli vuoden 2014 tilinpäätöksissä 2 733 euroa.

Linkin takana:

tilinpäätöksen liitteet, veropuu ja tilinpäätös

<http://www.jyvaskyla.fi/info/talous/tp2014>

Kuopion vuoden 2014 tulos toteutui odotettua parempana

Kuopion kaupungin vuoden 2014 tilikauden tulos oli 118,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talouden tasapainottamista on kuitenkin jatkettava.

Kuopion kaupunki jatkoi talouden tasapainottamistoimia onnistuneesti yleistaloudellisista haasteista huolimatta. Kaupungin vuoden 2014 tilikauden tulos oli 118,4 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Tulokseen vaikuttivat merkittäväällä tavalla Kuopion Energia Liikelaitoksen ja Savonia-ammattikorkeakoulun yhtiöittämiset. Kaupungin taseeseen kertynyt ylijäämä on tuloksekkaan tilikauden jälkeen 128,3 miljoonaa euroa.

Kaupungin liiketoimintojen tuottavuuskehitys oli vaimeaa. Kaupungin toiminnallinen tulos toteutui 4,1 miljoonaa euroa alijäämäisenä, ollen yli 15 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota parempi.

- Tilinpäätöksen tulosta selittävät yhtiöittämiset, mutta myös palvelualueiden onnistumiset, kaupunginjohtaja **Petteri Paronen** toteaa.

Kuopioon vuoden 2015 alussa liittyneen Maaningan kunnan tilinpäätös vuodelta 2014 oli 0,6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Maaningan taseessa on kuitenkin kertynyttä ylijäämää 1,0 miljoonaa euroa.

Kuopion myönteinen kehitys vetovoimaisena ja kilpailukykyisenä kaupunkina jatkui. Väestönkasvu oli yli 1.200 henkeä vuonna 2014. Tämä on Kuopion pitkän ajan kasvuennätys ja kolmas peräkkäinen voimakkaan kasvun vuosi. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2014 lopussa Kuopiossa oli 107.543 asukasta. Vuoden 2015 alussa tapahtuneen Maaningan kuntaliitoksen myötä kaupungin asukasluku nousi noin 111.300:een.

Maamme kärkeä edustava väestönkasvu ja työpaikkojen lisääntyminen ovat kaupungille mahdollisuus, mutta lisäävät myös haasteita palvelutuotantoon. Vaikeasta kuntatalouden tilanteesta ja palveluverkoston muutoksista huolimatta Kuopio haluaa turvata asukkaidensa palvelujen saatavuuden.

– Tulevat vuodet vaativat kaikilla tasoilla edelleen tiukkaa taloudenpitoa, kannustavaa henkilöstöpolitiikkaa sekä viisaita päätöksiä palvelutuotantoa koskevissa asioissa, jotta kaupungin toiminta ja talous saadaan pysyvään tasapainoon, Paronen muistuttaa. Pitkäjänteinen kehittämistyö asiakkaiden tarvetta vastaavien julkisten palveluiden tuottamiseksi ja riittävän laadun ja saatavuuden varmistamiseksi edellyttää vahvaa yhteistyötä ja yhteistä näkemystä eri sidosryhmien välillä.

– Haluan kohdistaa vuoden 2014 osalta erityisen kiitoksen kaupungin henkilöstölle tuloksekkaasta ja erinomaisesta sitoutumisesta kaupungin talouden tasapainottamiseen tähtääviin toimiin. Vuosi oli meille erittäin tärkeä, sillä se näytti, kuinka kaikella vuosien mittaan tehdyllä työllä on merkitystä, kaupunginjohtaja sanoo.

Kyselytutkimusten mukaan kuopiolaiset vaikuttavat olevan kaupungin palvelutasoon kohtalaisen tyytyväisiä. Parosen mukaan vaikuttaakin siltä, että Kuopion palvelut on toteutettu sekä hyvin että taloudellisten raamien puitteissa.

Lahden kaupungin tilinpäätös 2014: Vuosi ylitti odotukset

11.03.2015

Lahden kaupungin vuoden 2014 taloudellinen tulos oli merkittävästi talousarviota parempi. Saavutettu vuosikate, 53,0 miljoonaa euroa, on kaksituhattaluvun paras. Kaupungin tulos vuodelta 2014 on 21 miljoonaa euroa, kun budjetissa varauduttiin tuloksen painuvan miljoona euroa miinukselle. Tuloksessa on mukana konsernin sisäisiä ja satunnaisia eriä, ilman niitä tulos olisi ollut nollan tuntumassa.

Verotulot olivat 386 miljoonaa euroa, lisäystä edellisvuodesta kolmisen prosenttia, mutta kasvu aiheutui lähes kokonaan kunnallisveron korotuksesta. Valtionosuudet vähenivät yli prosentilla valtionosuuksien leikkausten vuoksi.

Kaupungin toimintakulut kääntyivät laskuun

Kaupungin toimintakulut viime vuonna olivat 624 miljoonaa euroa, missä on vähennystä edelliseen vuoteen viisi miljoonaa euroa eli lähes prosentti, kun talousarviossa oli varauduttu noin 2,5 prosentin menojen kasvuun. Toimintakulujen väheneminen samaan aikaan, kun ikärakenteen muutos ja kaupungin kasvu lisäävät palveluiden kysyntää, on edellyttänyt toiminnan merkittävää tehostamista ja toimintatapojen jatkuvaa uudistamista.

Myönteisen kehityksen takana ovat olleet pitkäjänteisen rakenteellisen kehittämisen tulokset, vuoden aikana toteutetut toimet, vahvistunut kustannustietoisuus sekä henkilökunnan sitoutuminen talouden tasapainotukseen. Kaikki vuoden 2014 määrärahojen ylitystarpeet katettiin kaupungin talousarvion sisältä, myös sosiaali- ja terveystyhtymän lisälaskutus (3,5 milj. euroa). Kaupungin organisaatiossa tehostaminen on näkynyt mm. henkilöstön noin 300 hengen vähennyksenä. Henkilöstömenot jäivät yli 5 miljoonaa euroa alle vuoden 2013 tason.

Kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta kiittää koko henkilökuntaa hyvästä työstä. Viime vuoden tulos luo hyvän pohjan talouden tasapainon ylläpitämiselle ja velkaantumisen pysäyttämiseksi. Toiminnan uudelleenjärjestelyjä ja menojen karsimista pitää määrätietoisesti jatkaa, jotta voidaan vastata palveluiden kysynnän kasvuun ja julkisen talouden tilanteesta johtuviin valtionosuuksien leikkauksiin.

Investointitaso edelleen korkealla

Kaupungin investointitaso pysyi korkeana, nettoinvestoinnit olivat yhteensä 78 miljoonaa euroa. Merkittävimmät investointikohteet olivat Jalkarannan ja Liipolan monitoimitalot, muut koulut ja päiväkodit, kaupunginsairaala sekä matkakeskus. Vuosikate, 53 milj. euroa, riitti kattamaan nettoinvestoinneista 68 %, ja loppu jouduttiin rahoittamaan velaksi.

Tilivuoden odotettua parempi tulos lisää taseeseen kertynyttä aiempien vuosien ylijäämää

noin 126 miljoonaan euroon. Kaupungin omaan toimintaan otetut lainat olivat vuoden 2014 lopussa 240 miljoona euroa eli 2314 euroa asukasta kohden. Koko konsernin lainamäärä kohosi 822 miljoonaan euroon.

Lisätietoja:

kaupunginjohtaja Jyrki Myllyvirta

Kouvolan kaupunginjohtajan katsaus

Vuosi 2014 oli kaupungin talouden näkökulmasta olosuhteisiin nähden hyvä. Tilikauden tulos muodostui positiiviseksi, tosin kertaluonteisten erien vaikutuksesta. Taloutta on saatu sopeutettua kaupunginhallituksen asettamien suuntaviivojen mukaisesti. Toimintakatteen kasvu oli 3,1 % ja ilman varautumista Carean alijäämien kattamiseen 1,7 prosenttia. Henkilöstösäästöjen etsimistä jatkettiin pitkin vuotta ja yhteistoimintamenettelyn ensimmäisen vaiheen tuloksena henkilöstön todettiin vähentyneen vuoden 2014 loppuun mennessä noin 320:llä. Yhteistoimintamenettelyn toista vaihetta ei käynnistetty vielä keväällä, vaan vähennykset päätettiin kytkeä rakenteellisiin ja toiminnallisiin uudistuksiin palveluketjuittain sekä näiden edellyttämiin tapauskohtaisiin yhteistoimintamenettelyihin siten, että sopeutamis päätökset tehdään vuoden 2014 aikana.

Asetettu tavoite lähes saavutettiin, kun henkilöstömäärä vuoden 2013 alussa oli 6 600, niin vuoden 2014 lopussa henkilöstömäärä vakiintui noin 6 050:een. Kokonaisuudessaan henkilötyövuodet vähenivät noin 390:llä eli 6,5 %:lla, joka tarkoittaa 15,6 miljoonan euron säästöjä henkilöstömenoissa. Henkilöstön eläköityminen antaa jatkossa hyvät mahdollisuudet uudistaa henkilöstörakennetta. Tavoitteena onkin hyödyntää eläköitymiset vähintään 30 %:sti tulevina vuosina.

Yleinen taloustilanne ei osoita merkittävää elpymistä ja kaupungin talouden määrätietoinen sopeuttaminen jatkuu vielä tulevina vuosinakin. Kuntatalouden tila ei kestä nykyistä menojen kasvuvauhtia. Työpaikkojen määrän kehitys sekä osittain siitä johtuva Kouvolan väkiluvun kehitys ovat negatiivisia, joka vähentäisi kaupungin verotulokertymää ilman jo päätettyjä kunnallisverotuloprosenttiin tehtyjä korotuksia. Korotuksista huolimatta kaupungin tulot eivät riitä nykyisen laajuisen palvelurakenteen ylläpitämiseksi. Jatkossa tuleekin omaksua kaupungin palveluja uudistava toimintakulttuuri ja kehittämisen pääpainon tulee olla kuntalaispalvelujen uudistamisessa ja kuntalaisten omaehtoisen vastuun lisäämisessä. Sähköisten palvelujen kehittyessä voidaan suuri osa nyt kiinteisiin rakenteisiin eli seiniin kiinnitetyistä palveluista korvata uusilla toimintatavoilla.

Palvelumallin valmistelussa onnistuminen on ensiarvoisen tärkeää. Valmistelu tulee toteuttaa yhteistyössä päättäjien ja virkamiesten välillä. Valmisteluun tulee alusta alkaen kytkeä asiakasnäkökulman huomiointi. Kuntalaisten palvelutarve tulee selvittää ennen kuin uusia toimintatapoja voidaan ottaa käyttöön. Ratamokeskuksen ja siihen liittyvän toimintamallin valmistelua on toteutettu onnistuneesti.

Kulunut vuosi on ollut valmistautumista tulevaan Sote uudistukseen, jonka piti muuttaa radikaalisti kuntien toimintaa, päätöksentekoa ja henkilöstön asemaa sekä palvelujen rahoitusta. Nyt näyttää siltä, että koko uudistus vähintäänkin lykkääntyy, mahdollisesti jopa hautautuu pidemmäksikin aikaa. Tehty työ ei kuitenkaan mene hukkaan ja tavoitteena olleesta sosiaali- ja terveystalouden tuottavuuden nostamisesta pidetään Kouvolaan kiinni.

Kaupungin elinvoimaa vahvistavat strategiset kärkihankkeet (mm. Ratamo, logistiikkakeskus, keskusta ja matkakeskus, Asuntomessut, Kimolan kanava) edellyttävät lähivuosina mittavia investointeja. Ratkaisut investointien rahoittamiseen tulee tehdä mahdollisimman pian.

Kaupunginjohtaja Lauri Lamminmäki

Porin kaupunginjohtajan katsaus

Kuntien kannalta vuosi 2014 elettiin melko epävarmoissa olosuhteissa. Valtion taholta odotettiin mm. rakennepoliittisen ohjelman konkretisoitumista kuntien säästöiksi ja erityisesti SOTE-uudistuksen etenemistä. Kummankaan osalta ei päästy lopputulokseen. Julkisen talouden sopeuttamisen keskeisimmäksi keinoksi jäi valitettavasti kuntien valtionosuuksien leikkaukset, jolle vastinpariksi kaavailtua velvoitteiden karsimista ei siis onnistuttu toteuttamaan.

Porin osalta tulevaisuuden suunnittelussa ei ole kuitenkaan liikaa laskettu valtion toimenpiteiden varaan, vaan kaupunki on suunnitelmallisesti vienyt eteenpäin omaa toiminnallista uudistustaan. Tätä työtä on tehty hallintokuntavetoisesti yhteistyössä henkilöstön kanssa. Lopputuloksena keväällä 2014 syntyi suunnitelma, joka kattaa esimerkiksi valtionosuusuu- distuksesta Porille aiheutuvat yli 15 miljoonan euron menetykset lähivuosien aikana.

Vaikka kaupungin oman toiminnan muutostyö onkin ollut keskeinen asia vuonna 2014, monta muuta suurta muutosta on myös viety eteenpäin. Keskeisimpänä on ollut elokuussa 2013 käynnistynyt Porin seudun vapaaehtoinen kuntaliitosselvitys, jonka selvitysvaiheeseen osallistui kymmenen kuntaa ja varsinaiseen sopimusvaiheeseen kuusi kuntaa. Valmistelutyö on ollut laajaa ja kaikenkattavaa. Kuntien valtuustot päättävät liitoksesta samana päivänä, kun tämä tilinpäätös allekirjoitetaan 30.3.2015. Nähtäväksi jää, hyväksyvätkö kunnat selvitystyön pohjalta laaditun kuntaliitossopimuksen ja minkälainen uusi kunta Porin seudulle muodostuu. Kuntaliitosselvitykseen osallistuneen Lavian kunnan osalta ratkaisun teki valtioneuvosto jo kesä-kuussa 2014. Vuoden 2015 alusta alkaen kunta lakautettiin ja liitettiin osaksi Poria. Kiireellisestä aikataulusta huolimatta tämän päätöksen täytäntöönpano on sujunut mallikkaasti. Liitospäätökseen oli varauduttu etukäteen ja päätöksen jälkeen myös Lavian kunnan asioita hoidettiin yhdessä. Pori osoitti mm. virkamies- resurssia loppuvuodeksi Lavian kunnan tueksi.

Toinen merkittävä muutos kaupungin kannalta oli Satama liike-laitoksen yhtiöittäminen. Yhtiöittämistä valmisteltiin lähes koko vuosi ja omaisuuden siirrot yhtiölle toteutettiin aivan vuoden 2014 lopussa. Porin Satama Oy on täysin kaupungin omistama, mutta koko maakunnan elin-keinoelämän kannalta merkittävä yhtiö.

Vaikka edellä mainittujen sekä monien muiden pienempien muutosten valmistelu on vienyt sekä viranhaltijoiden että luottamushenkilöiden aikaa, kaupungin peruspalveluiden tuottamisesta on huolehdittu hyvin ja vieläpä niin, että taloudelliset tavoitteet sekä talousarvion että valtuustosopimuksen osalta on samalla saavutettu. Tästä osoituksena on talousarvioon nähden vähintäänkin kohtuullinen tilikauden tulos, joka pääosin johtuu siitä, että hallintokunnat pysyivät talousarviossa asetetuissa raameissa ja määrärahoja jäi monelta tulosalueelta käyttämättä. Saman positiivisen suunnan tulee jatkua edelleen, jotta voidaan pitää kiinni valtuustosopimuksen keskeisimmästä tavoitteesta eli kaupungin talouden tervehdyt- tämisestä.

Lämmin kiitos kaikille kautta Porin kaupungin koko organisaation. Tämän tuloksen saavuttamiseen ja sovittujen toiminnallisten muutosten toteuttamiseen on tarvittu kaikkien kaupungin tulosalueiden panosta. Tästä on hyvä jatkaa, jotta tulevaisuuden porilaisille luodaan entistä paremmat hyvän elämisen edellytykset omassa kaupungissa.

Aino-Maija Luukkonen